

USTAWA

z dnia 28 czerwca 1979 r.

o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Art. 1. W ustawie z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 44, poz. 220, z 1972 r. Nr 53, poz. 342, z 1973 r. Nr 27, poz. 153, Nr 38, poz. 224 i Nr 47, poz. 276, z 1974 r. Nr 24, poz. 142 i z 1975 r. Nr 16, poz. 91) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 2 otrzymuje brzmienie:

„Art. 2. Umacnianie obronności Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz przygotowanie ludności i mienia narodowego na wypadek wojny jest obowiązkiem wszystkich organów władzy i administracji państwowej, instytucji i przedsiębiorstw państwowych, organizacji spółdzielczych i organizacji społecznych oraz każdego obywatela.“;

2) w art. 3:

- a) dotychczasową treść oznacza się jako ust. 1,
- b) dodaje się ust. 2 i 3 w brzmieniu:

„2. W skład Sił Zbrojnych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej wchodzi jako ich rodzaje: wojska lądowe, wojska lotnicze, wojska obrony powietrznej kraju i marynarka wojenna.

3. Rodzaje Sił Zbrojnych składają się z jednostek wojskowych i związków organizacyjnych różnych rodzajów wojsk i służb.“;

3) art. 4 otrzymuje brzmienie:

„Art. 4. 1. Powszechnemu obowiązkowi obrony podlegają wszyscy obywatele polscy zdolni ze względu na wiek i stan zdrowia do wykonywania tego obowiązku.

2. W ramach powszechnego obowiązku obrony obywatele są obowiązani do odbywania przysposobienia wojskowego, pełnienia służby wojskowej, zastępczej służby poboro-

wych, służby w obronie cywilnej, odbywania przysposobienia i szkolenia obronnego, uczestniczenia w samoobronie ludności, pełnienia, służby w jednostkach zmilitaryzowanych oraz do wykonywania świadczeń na rzecz obrony — na zasadach i w zakresie określonym w ustawie.

3. Ochotnicze spełnianie zaszczytnych zadań w zakresie obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej jest prawem wszystkich obywateli.“;

4) w art. 5 w ust. 2 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) ustalanie założeń organizacyjnych Sił Zbrojnych oraz obrony cywilnej,“;

5) w art. 9 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Minister Obrony Narodowej, jako zastępca przewodniczącego Komitetu Obrony Kraju do spraw Sił Zbrojnych i planowania strategiczno-obronnego:

- 1) przygotowuje założenia obronne Państwa,
- 2) realizuje generalne założenia, decyzje i wytyczne Rady Ministrów i Komitetu Obrony Kraju w zakresie obrony Państwa oraz koordynuje realizację wynikających z nich zadań,
- 3) sprawuje ogólne kierownictwo w sprawach wykonywania powszechnego obowiązku obrony na zasadach i w zakresie określonym w ustawie,
- 4) sprawuje w powierzonym zakresie ogólny nadzór nad realizacją zadań obronnych przez organy administracji państwowej, instytucje i przedsiębiorstwa państwowe, organizacje spółdzielcze i organizacje społeczne.“;

6) po art. 9 dodaje się art. 9a—9c w brzmieniu:

„Art. 9a. 1. Minister Obrony Narodowej:

- 1) dowodzi Siłami Zbrojnymi Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, kieruje ich rozwojem, szkoleniem i przygotowaniem do obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej,
  - 2) kieruje administracją wojskową i sprawami kadrowymi Sił Zbrojnych oraz sprawami zaspokajania ich potrzeb, w szczególności materiałowo-technicznych i finansowych,
  - 3) kieruje wykonywaniem obowiązku służby wojskowej, wychowywaniem żołnierzy oraz sprawami zaspokajania ich potrzeb socjalno-bytowych,
  - 4) kieruje administrowaniem rezerw osobowych dla celów powszechnego obowiązku obrony w zakresie określonym w ustawie.
2. Komitet Obrony Kraju może podporządkować określone rodzaje wojsk lub jednostki wojskowe Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Art. 9b. 1. Minister Obrony Narodowej dowodzi Siłami Zbrojnymi przez:

- 1) Szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego,
  - 2) dowódców okręgów wojskowych i rodzajów Sił Zbrojnych.
2. Minister Obrony Narodowej określa kierownicze organy wykonawcze oraz ich właściwość w sprawach należących do swojego zakresu działania.
3. Terenowymi organami wykonawczymi Ministra Obrony Narodowej w sprawach operacyjno-obronnych i administracji wojskowej są:
- 1) dowódcy okręgów wojskowych,
  - 2) szefowie wojewódzkich sztabów wojskowych.
4. Minister Obrony Narodowej określa terytorialny zasięg działania okręgów wojskowych.

Art. 9c. 1. Centralnym organem administracji państwowej w sprawach obrony cywilnej jest Szef Obrony Cywilnej Kraju.

2. Szefa Obrony Cywilnej Kraju powołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek Ministra Obrony Narodowej.
3. Szef Obrony Cywilnej Kraju podlega Ministrowi Obrony Narodowej.
4. Do zakresu działania Szefa Obrony Cywilnej Kraju należy:
  - 1) przygotowywanie projektów założeń i zasad działania obrony cywilnej,
  - 2) ustalanie ogólnych zasad realizacji zadań obrony cywilnej,
  - 3) koordynowanie określonych przedsięwzięć i sprawowanie kontroli realizacji przez naczelne i terenowe organy administracji państwowej zadań obrony cywilnej.
5. Szef Obrony Cywilnej Kraju w sprawach należących do swojego zakresu działania

wydaje zarządzenia, wytyczne, instrukcje i regulaminy.

6. Terenowymi organami obrony cywilnej są wojewodowie, prezydenci miast, naczelnicy miast, naczelnicy dzielnic, naczelnicy gmin oraz naczelnicy miast i gmin — jako szefowie obrony cywilnej województw, miast, dzielnic, gmin oraz miast i gmin.
7. Do zakresu działania szefów obrony cywilnej województw, miast, dzielnic, gmin oraz miast i gmin należy kierowanie oraz koordynowanie przygotowań i realizacji przedsięwzięć obrony cywilnej przez instytucje i przedsiębiorstwa państwowe, organizacje spółdzielcze i organizacje społeczne działające na ich terenie.
8. Rada Ministrów określa w drodze rozporządzenia szczegółowy zakres działania Szefa Obrony Cywilnej Kraju oraz szefów obrony cywilnej województw, miast, dzielnic, gmin oraz miast i gmin, jak również zasady i tryb kierowania oraz koordynowania przez nich przygotowań i realizacji przedsięwzięć obrony cywilnej.“;

7) art. 10 otrzymuje brzmienie:

„Art. 10. 1. Wykonywanie zadań w zakresie obronności kraju należy:

- 1) w resortach — do ministrów oraz do kierowników podległych im jednostek organizacyjnych,
- 2) w urzędach terenowych organów administracji państwowej oraz w terenowych zjednoczeniach, przedsiębiorstwach, zakładach i instytucjach — do terenowych organów administracji państwowej oraz do kierowników podległych im jednostek organizacyjnych,
- 3) w organizacjach spółdzielczych i organizacjach społecznych — do organów naczelnych i terenowych tych organizacji oraz do kierowników podległych im jednostek organizacyjnych.

2. Organy i kierownicy wymienieni w ust. 1 są obowiązani do:

- 1) uwzględniania przy wykonywaniu zadań obronnych postulatów Ministra Obrony Narodowej lub organów wojskowych przez niego upoważnionych, a dotyczących potrzeb Sił Zbrojnych, oraz uwzględniania innych zadań obronnych przekazanych przez Szefa Obrony Cywilnej Kraju i przez właściwe organy w powierzonym im zakresie,
- 2) ustalania dla podległych im jednostek organizacyjnych zadań obronnych oraz określania zasad ich wykonywania.“;

8) w art. 11 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Komitet Obrony Kraju ustala zakres działania wojewódzkich komitetów obrony i zasady powoływania członków tych komitetów.“;

9) art. 13 otrzymuje brzmienie:

„Art. 13. Przepisy ustawy dotyczące:

- 1) ministra — stosuje się również do przewodniczącego komisji sprawującej funk-

- cje naczelnego organu administracji państwowej, kierownika urzędu centralnego, zarządu centralnego związku spółdzielczego lub kierownika instytucji państwowej nie podporządkowanej naczelnemu organowi administracji państwowej,
- 2) wojewody — stosuje się również do prezydenta miasta stopnia wojewódzkiego,
  - 3) naczelnika gminy — stosuje się również do prezydenta miasta stopnia podstawowego, naczelnika miasta, naczelnika dzielnicy oraz naczelnika miasta i gminy,
  - 4) wojewódzkiej rady narodowej — stosuje się również do rady narodowej miasta stopnia wojewódzkiego.“;
- 10) art. 15 i 16 otrzymują brzmienie:
- „Art. 15. Administrowanie rezerwami osobowymi dla celów powszechnego obowiązku obrony obejmuje:
- 1) przeprowadzanie rejestracji i poboru obywateli,
  - 2) określanie zdolności do służby wojskowej,
  - 3) przeznaczanie do:
    - a) służby wojskowej,
    - b) zastępczej służby poborowych,
    - c) służby w obronie cywilnej,
    - d) służby w jednostkach zmilitaryzowanych,
  - 4) uzupełnianie sił zbrojnych,
  - 5) prowadzenie ewidencji wojskowej,
  - 6) wykonywanie innych czynności w tym zakresie.
- Art. 16. 1. Administrowanie rezerwami osobowymi, z wyjątkiem przeprowadzania rejestracji i poboru obywateli, należy do Ministra Obrony Narodowej.
2. Organami wojskowymi właściwymi w sprawach określonych w ust. 1 są dowódcy okręgów wojskowych oraz szefowie wojewódzkich sztabów wojskowych, którzy zadania w tym zakresie wykonują przez wojskowych komendantów uzupełnień.
  3. Wojskowe komendy uzupełnień są terenowymi delegaturami wojewódzkich sztabów wojskowych.
  4. Minister Obrony Narodowej określa terytorialny zasięg działania wojskowych komend uzupełnień.“;
- 11) w art. 19 ust. 4 otrzymuje brzmienie:
- „4. Lekarzom dokonującym przeglądu lekarskiego oraz średniemu personelowi medycznemu za udział w tym przeglądzie przysługuje wynagrodzenie w wysokości i na zasadach określonych przez Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych.“;
- 12) w art. 21:
- a) po ust. 3 dodaje się ust. 3a w brzmieniu:
„3a. Rejestrację przeprowadza się łącznie z przeglądem lekarskim przedpoborowych, mającym na celu ustalenie ogólnego stanu ich zdrowia. Przepisy art. 19 ust. 4 i 5 stosuje się odpowiednio.“;
- b) ust. 4 i 5 otrzymują brzmienie:
- „4. Rejestrację zarządza Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami Obrony Narodowej oraz Zdrowia i Opieki Społecznej.
  5. Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami Obrony Narodowej oraz Zdrowia i Opieki Społecznej określa w drodze rozporządzenia zasady i tryb przeprowadzania rejestracji przedpoborowych połączonej z przeglądem lekarskim, sposób wzywania ich do rejestracji, zasady prowadzenia ewidencji przedpoborowych oraz właściwość organów w tych sprawach.“;
- 13) po art. 21 dodaje się art. 21a w brzmieniu:
- „Art. 21a. 1. W razie stwierdzenia u przedpoborowego w czasie przeglądu lekarskiego schorzeń, które powodują czasową niezdolność do służby wojskowej, organ przeprowadzający rejestrację powinien zapewnić przedpoborowemu pomoc leczniczą, a w miarę potrzeby skierować go do zakładu społecznego służby zdrowia w celu leczenia. Na dokonanie zabiegu leczniczego związanego z ryzykiem dla życia lub zdrowia wymagana jest zgoda przewidziana w odrębnych przepisach.
2. Koszty przejazdu przedpoborowych skierowanych na leczenie oraz koszty pobytu ich i leczenia w zakładzie społecznym służby zdrowia pokrywa się z budżetu właściwej wojewódzkiej rady narodowej.
  3. Minister Zdrowia i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej określa zasady i tryb kierowania przedpoborowych na leczenie do zakładów społecznych służby zdrowia.“;
- 14) po art. 22 dodaje się art. 22a w brzmieniu:
- „Art. 22a. 1. Poborowi stawiają się przed rejonową komisją poborową właściwą ze względu na miejsce ich pobytu stałego. Poborowi zameldowani na pobyt czasowy trwający ponad 2 miesiące stawiają się przed komisją poborową właściwą ze względu na miejsce tego pobytu.
2. Poborowi, którzy w okresie od dnia ogłoszenia do dnia rozpoczęcia poboru zmienili miejsce pobytu stałego lub pobytu czasowego trwającego ponad 2 miesiące, zgłaszają się do terenowego organu administracji państwowej stopnia podstawowego właściwego ze względu na ich nowe miejsce pobytu stałego lub pobytu czasowego trwającego ponad 2 miesiące. Organ ten wyznacza im miejsce i termin stawienia się do poboru.
  3. Poborowi, którzy po rozpoczęciu poboru na danym terenie zamierzają zmienić miejsce pobytu stałego lub pobytu czasowego trwającego również do dwóch miesięcy, stawiają się do poboru przed opuszczeniem miejsca dotychczasowego pobytu.
  4. Przepisy ust. 1—3 stosuje się również do ochotników.“;
- 15) art. 23 otrzymuje brzmienie:
- „Art. 23. Mężczyźni przyjęci na studia do szkół

wyższych, w których począwszy od pierwszego roku studiów prowadzi się zajęcia wojskowe, są obowiązani stawić się do poboru, chociażby nie osiągnęli wieku określonego w art. 22 ust. 1 lub 2.”;

16) art. 25 i 26 otrzymują brzmienie:

„Art. 25. 1. Pobór zarządzają Ministrowie Spraw Wewnętrznych i Obrony Narodowej.

2. Pobór przeprowadzają wojewodowie przy współudziale szefów wojewódzkich sztabów wojskowych oraz naczelników gmin.

Art. 26. 1. Wojewodowie powołują w porozumieniu z szefami wojewódzkich sztabów wojskowych wojewódzkie i rejonowe komisje poborowe.

2. Rada Ministrów określa w drodze rozporządzenia skład wojewódzkich i rejonowych komisji poborowych.

3. Osobom wchodzącym w skład komisji poborowych oraz personelowi medycznemu i pomocniczemu za udział w pracach komisji i za badania specjalistyczne przysługuje wynagrodzenie w wysokości i na zasadach określonych przez Radę Ministrów.”;

17) po art. 26 dodaje się art. 26a w brzmieniu:

„Art. 26a. 1. Zwierzchni nadzór nad przeprowadzaniem poboru sprawuje Minister Spraw Wewnętrznych.

2. Bieżący nadzór nad przygotowaniem i przebiegiem poboru sprawują wojewodowie.

3. Kontrolę przeprowadzania poboru w sprawach określania zdolności do służby wojskowej oraz zakładania ewidencji wojskowej wykonują Minister Obrony Narodowej i podległe mu organy. Wnioski organów wojskowych w sprawach objętych kontrolą podlegają rozpatrzeniu przez wojewódzką komisję poborową lub organ, który ją powołał.”;

18) w art. 27:

a) w ust. 1:

— pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) orzekanie o udzieleniu poborowym odroczenia zasadniczej służby wojskowej ze względu na:

a) konieczność sprawowania bezpośredniej opieki nad członkiem rodziny,

b) prowadzenie gospodarstwa rolnego“;

— po pkt 2 dodaje się pkt 2a w brzmieniu:

„2a) orzekanie o uznaniu poborowego za jedynego żywiciela rodziny“;

b) w ust. 2 dodaje się pkt 3 w brzmieniu:

„3) rozpatrywanie odwołań poborowych lub przedpoborowych od orzeczeń wojskowych komisji lekarskich o zdolności do służby wojskowej, wydanych z urzędu w przypadkach określonych w art. 20.“;

19) art. 28 otrzymuje brzmienie:

„Art. 28. 1. Odroczenia zasadniczej służby wojskowej udziela się ze względu na konieczność sprawowania przez poborowego bezpo-

średniej opieki nad członkiem rodziny, który nie ukończył szesnastu lat życia lub został zaliczony do I grupy inwalidów.

2. Odroczenia można udzielić ze względu na:

1) utrzymywanie rodziny, jeżeli poborowy został uznany przez rejonową komisję poborową za jedynego żywiciela rodziny,

2) pobieranie nauki w szkole średniej albo policealnej w systemie dziennym lub wieczorowym,

3) wykonywanie zawodu w przedsiębiorstwie państwowym realizującym szczególnie ważne zadania produkcyjne,

4) prowadzenie gospodarstwa rolnego, jeżeli prowadzenie tego gospodarstwa jest uzależnione od osobistej pracy poborowego.

3. Odroczenia zasadniczej służby wojskowej ze względu na utrzymywanie rodziny, pobieranie nauki lub wykonywanie zawodu udzielają wojskowi komendanci uzupełnień.

4. Decyzja wojskowego komendanta uzupełnień w sprawie odroczenia zasadniczej służby wojskowej jest ostateczna; powinna ona być niezwłocznie podana do wiadomości poborowego. Decyzja ta może być zmieniona przez szefa wojewódzkiego sztabu wojskowego z urzędu, jeżeli została wydana z naruszeniem przepisów prawa.

5. Nie udziela się odroczenia w przypadkach określonych w ust. 2 pkt 2 i 3, jeżeli spowodowałoby to nieodbycie przez poborowego zasadniczej służby wojskowej.

6. Rada Ministrów określa w drodze rozporządzenia szczegółowe warunki i zasady udzielania odroczeń zasadniczej służby wojskowej oraz uznawania poborowych za jedynych żywicieli rodzin.

7. Rada Ministrów określa corocznie liczbę poborowych, którym mogą być udzielone odroczenia zasadniczej służby wojskowej ze względu na wykonywanie zawodu, oraz resorty i zawody, w których odroczenia mogą być udzielane.”;

20) w art. 30:

a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Przepisy art. 21a ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio.“;

b) ust. 3 skreśla się;

21) w art. 31 po ust. 3 dodaje się ust. 3a w brzmieniu:

„3a. Prawo wnoszenia sprzeciwu do wojewódzkiej komisji poborowej od orzeczeń rejonowej komisji poborowej w sprawach określania zdolności do służby wojskowej przysługuje również organom podległym Ministrowi Obrony Narodowej uprawnionym do kontroli przeprowadzania poboru.“;

22) po art. 32 dodaje się art. 32a w brzmieniu:

„Art. 32a. Od orzeczenia wojskowej komisji lekarskiej o zdolności do służby wojskowej, wydanego z urzędu w przypadkach określonych w art. 20, przysługuje poborowemu lub przedpoborowemu odwołanie do wojewódzkiej

komisji poborowej. Przepisy art. 31 ust. 1, 2 i 4 oraz art. 32 stosuje się odpowiednio.“;

23) w art. 35 skreśla się wyrazy „i samoobrony“;

24) art. 36 i 37 otrzymują brzmienie:

„Art. 36. 1. Poborowych nie powołanych do zasadniczej służby wojskowej do końca roku kalendarzowego, w którym ukończyli dwadzieścia cztery lata życia, wojskowy komendant uzupełnień przenosi do rezerwy.

2. Przepis ust. 1 nie ma zastosowania do poborowych, którzy:

1) nie mogli być powołani do zasadniczej służby wojskowej w terminie określonym w ust. 1 z powodu odroczenia zasadniczej służby wojskowej lub uznania ze względu na stan zdrowia za czasowo niezdolnych do służby wojskowej,

2) z przyczyn niezależnych od organów wojskowych nie mogli być powołani do tej służby w terminie określonym w ust. 1 ze względu na:

- a) odbywanie kary pozbawienia wolności,
- b) orzeczenie kary pozbawienia praw publicznych,
- c) umieszczenie w ośrodku przystosowania społecznego,
- d) czasowe przebywanie za granicą,
- e) niespełnienie wojskowego obowiązku meldunkowego,

3) po upływie terminu określonego w ust. 1 zostali skreśleni z listy studentów szkoły wyższej.

3. Poborowych, o których mowa w ust. 2, nie powołanych do zasadniczej służby wojskowej przenosi się do rezerwy z końcem roku kalendarzowego, w którym ukończyli dwadzieścia osiem lat życia.

4. Minister Obrony Narodowej może zarządzić przeniesienie części poborowych do rezerwy przed ukończeniem przez nich wieku określonego w ust. 1 i 3.

Art. 37. 1. Kobiety posiadające kwalifikacje przydatne do służby wojskowej i uznane za zdolne do tej służby mogą być przeznaczone do służby wojskowej.

2. Kobiety posiadające kwalifikacje przydatne do służby wojskowej mogą być poddane obowiązkowi stawienia się do poboru, poczynając od początku roku kalendarzowego, w którym kończą osiemnaście lat życia — do końca roku kalendarzowego, w którym kończą dwadzieścia cztery lata. Kobiety te mogą być uprzednio poddane obowiązkowi stawienia się do rejestracji.

3. Obowiązkowi stawienia się do poboru podlegają kobiety przyjęte na studia do szkół wyższych, w których są prowadzone zajęcia wojskowe studentów, jeżeli mają one odbywać te zajęcia.

4. Do rejestracji poboru kobiet stosuje się odpowiednio przepisy art. 21—22a, 24—27 i art. 30—34.

5. W stosunku do kobiet, które ukończyły dwadzieścia cztery lata życia i posiadają kwalifikacje przydatne do służby wojskowej, orzeczenie o zdolności do tej służby może być wydane również w trybie określonym w art. 19 ust. 1.

6. Minister Obrony Narodowej określa kwalifikacje kobiet przydatne do służby wojskowej, zasady i tryb przeznaczania kobiet do służby wojskowej i przenoszenia ich do rezerwy przez organy wojskowe właściwe w tych sprawach.“;

25) art. 39—41 otrzymują brzmienie:

„Art. 39. 1. Wojskowe komendy uzupełnień prowadzą ewidencję wojskową osób podlegających obowiązkowi służby wojskowej.

2. Minister Obrony Narodowej określa zakres i sposób prowadzenia ewidencji wojskowej.

Art. 40. 1. Instytucje i przedsiębiorstwa państwowe oraz organizacje spółdzielcze i organizacje społeczne są obowiązane:

1) do uwzględniania w prowadzonej przez siebie ewidencji pracowników lub osób pobierających naukę danych dotyczących stosunku tych osób do powszechnego obowiązku obrony,

2) do współdziałania z wojskowymi komendami uzupełnień oraz organami przeprowadzającymi rejestrację przedpoborowych w zakresie prowadzonej przez te komendy i organy ewidencji, a w tym do przekazywania określonych danych dotyczących właściwości osób podlegających obowiązkowi służby wojskowej, mających znaczenie dla spełniania tego obowiązku.

2. Prezes Rady Ministrów określa:

1) zakres, zasady i sposób prowadzenia ewidencji, o której mowa w ust. 1 pkt 1, oraz organy uprawnione do jej sprawdzania,

2) zasady współdziałania instytucji, przedsiębiorstw i organizacji, o których mowa w ust. 1, z wojskowymi komendami uzupełnień i organami przeprowadzającymi rejestrację oraz zakres danych podlegających przekazaniu i kategorii osób, których one dotyczą.

Art. 41. 1. Wojskowe komendy uzupełnień lub organy przeprowadzające rejestrację przedpoborowych są zawiadamiane:

1) przez sądy i jednostki organizacyjne Prokuratury — o zastosowaniu tymczasowego aresztowania wobec osób podlegających obowiązkowi służby wojskowej, a przez sądy — również w określonym zakresie o prawomocnym skazaniu tych osób,

2) przez zakłady karne i poprawcze, areszty śledcze oraz przez ośrodki przystosowania społecznego — o osadzeniu w zakładzie karnym lub areszcie śledczym osób podlegających obowiązkowi służby wojskowej lub o umieszczeniu ta-

kich osób w zakładzie poprawczym albo w ośrodku przystosowania społecznego oraz o zwolnieniu z tego zakładu, aresztu lub ośrodka,

3) przez kolegia do spraw wykroczeń — w określonym zakresie o prawomocnym ukaraniu przedpoborowych i poborowych.

2. Ministrowie Sprawiedliwości, Obrony Narodowej, Spraw Wewnętrznych oraz Prokurator Generalny Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej określają zakres zawiadomień, o których mowa w ust. 1, oraz sposób i terminy ich przesyłania.“;

26) art. 43 otrzymuje brzmienie:

„Art. 43. 1. Osoby podlegające obowiązkowi służby wojskowej są obowiązane do:

- 1) spełniania wojskowego obowiązku meldunkowego polegającego na zgłaszaniu terenowym organom administracji państwowej stopnia podstawowego lub właściwym organom wojskowym zmian miejsca pobytu, imienia, nazwiska, wykształcenia i zawodu,
- 2) uzyskiwania w określonych przypadkach zezwolenia właściwego organu wojskowego na pobyt czasowy za granicą.

2. Terenowe organy administracji państwowej stopnia podstawowego przyjmują zgłoszenia zameldowania:

- 1) od osób podlegających wojskowemu obowiązkowi meldunkowemu — po uprzednim spełnieniu obowiązku wymeldowania z miejsca pobytu stałego lub pobytu czasowego trwającego ponad dwa miesiące,
  - 2) od osób podlegających obowiązkowi zgłoszenia się do poboru — od dnia rozpoczęcia poboru — ponadto po spełnieniu tego obowiązku.
3. Żołnierze zwolnieni z zasadniczej służby wojskowej przedterminowo, w trybie określonym w art. 78a, są obowiązani do uzyskania zezwolenia dowódcy jednostki wojskowej na zmianę miejsca pobytu; obowiązek ten trwa do czasu przeniesienia do rezerwy.

4. Ministrowie Obrony Narodowej i Spraw Wewnętrznych określają w drodze rozporządzenia zasady, zakres i tryb spełniania obowiązków, o których mowa w ust. 1—3, oraz organy właściwe w tych sprawach.“;

27) po dziale II dodaje się dział IIa w brzmieniu:

„DZIAŁ IIa

Przysposobienie wojskowe.

Art. 44a. 1. Przysposobienie wojskowe ma na celu przygotowanie młodzieży męskiej do odbycia służby wojskowej poprzez szkolenie w zawodach i specjalnościach przydatnych w służbie wojskowej.

2. Przysposobienie wojskowe prowadzą stowarzyszenia wyższej użyteczności i inne

organizacje społeczne, których statuty przewidują działalność w zakresie obronności lub uprawiania dziedzin sportu mających znaczenie obronne, określone przez Ministra Obrony Narodowej w porozumieniu z organami naczelnymi tych stowarzyszeń i organizacji.

Art. 44b. 1. Obowiązkowi odbycia przysposobienia wojskowego podlegają przedpoborowi i poborowi, którzy:

- 1) zostali uznani za zdolnych do służby wojskowej,
- 2) odpowiadają warunkom psychofizycznym wymaganym w określonym zawodzie lub specjalności, stosownie do odrębnych przepisów,
- 3) nie przekroczyli dwudziestu trzech lat życia,
- 4) nie uczęszczają do szkół.

2. Obowiązek, o którym mowa w ust. 1, powstaje z dniem powołania przez wojskowego komendanta uzupełnień do odbycia tego przysposobienia.

3. Mężczyźni nie objęci obowiązkiem przysposobienia wojskowego mogą zgłaszać się ochotniczo do odbycia tego przysposobienia po ukończeniu siedemnastu lat życia.

Art. 44c. 1. Mężczyźni przewidziani do odbycia przysposobienia wojskowego, którzy nie stawali jeszcze do poboru, są obowiązani stawić się do poboru na wezwanie imienne.

2. Wydanie orzeczenia o niezdolności do służby wojskowej przedpoborowego albo ochotnika młodszego wiekiem nie zwalnia ich od obowiązku stawienia się do poboru w terminach ustalonych zgodnie z art. 22 ust. 1 i 2.

Art. 44d. 1. Przysposobienie wojskowe polega na odbywaniu zajęć szkoleniowych na kursach kierowców samochodowych, nurków i pletwonurków, skoczków spadochronowych, pilotów oraz kandydatów na podoficerów zasadniczej służby wojskowej, organizowanych w zasadzie w czasie wolnym od pracy, z tym że co najmniej dwa dni ustawowo wolne od pracy w miesiącu powinny być wolne od zajęć.

2. Minister Obrony Narodowej może w razie potrzeby zlecić szkolenie na kursach również w innych zawodach i specjalnościach przydatnych w służbie wojskowej.

3. W razie konieczności zajęcia szkoleniowe na kursach mogą być prowadzone również w godzinach pracy, nie częściej jednak niż trzy razy w tygodniu w wymiarze do trzech godzin dziennie.

4. Uczestnicy przysposobienia wojskowego mogą być kierowani na szkolenie na obozach na okres łączny do trzech miesięcy, jeżeli obozy takie są przewidziane w programach szkolenia.

5. Łączny czas trwania zajęć szkoleniowych na kursach oraz szkolenia na obozie nie może przekraczać sześciu miesięcy.

Art. 44e. 1. Uczestnikom przysposobienia wojskowego będącym pracownikami przysługuje:

- 1) zwolnienie od pracy na czas niezbędny do odbycia zajęć szkoleniowych na kursach oraz szkolenia na obozie, z uwzględnieniem czasu koniecznego na dojazd,
- 2) wynagrodzenie za czas zwolnienia od pracy z powodu odbywania przysposobienia:
  - a) w pełnej wysokości — w razie odbywania zajęć szkoleniowych na kursach,
  - b) w wysokości 85% wynagrodzenia — w razie odbywania szkolenia na obozie.

2. Wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, oblicza się według zasad określonych dla ustalania wynagrodzenia za czas urlopu wypoczynkowego.

3. Zwolnienie od pracy z powodu odbywania przysposobienia wojskowego nie powoduje ograniczenia uprawnień wynikających ze stosunku pracy, z zastrzeżeniem przepisu ust. 1 pkt 2 lit. b.

4. Uczestnikom przysposobienia wojskowego zapewnia się:

- 1) pokrycie kosztów przejazdu do miejsca odbywania zajęć szkoleniowych na kursach oraz szkolenia na obozie i z powrotem,
- 2) bezpłatne wyżywienie i zakwaterowanie na obozie według norm ustalonych dla pracowników skierowanych na kursy szkolenia zawodowego.

5. Czas odbywania szkolenia na obozie w ramach przysposobienia wojskowego jest okresem zaliczalnym do okresu zatrudnienia w rozumieniu przepisów o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Art. 44f. 1. Uczestnikom przysposobienia wojskowego w razie zachorowania podczas odbywania zajęć szkoleniowych na kursach lub szkolenia na obozie oraz w okresie niezdolności do pracy z powodu choroby przysługuje prawo do bezpłatnych świadczeń zakładów społecznych służby zdrowia, łącznie z protezowaniem, jak również zasiłki i inne świadczenia — na zasadach przewidzianych dla żołnierzy zwolnionych z czynnej służby wojskowej, o ile nie przysługują im te świadczenia z tytułu zatrudnienia.

2. Uczestnikowi przysposobienia wojskowego, który doznał uszczerbku na zdrowiu wskutek wypadku pozostającego w związku z odbywaniem przysposobienia wojskowego albo w drodze na zajęcia szkoleniowe na kursach lub szkolenie na obozie i z powrotem, a w razie jego śmierci członkom rodziny przysługują świadczenia na zasadach przewidzianych dla pracowników

w przepisach o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Prawo do świadczeń ustala i świadczenia wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych po stwierdzeniu okoliczności i przyczyn wypadku przez jednostkę organizacyjną prowadzącą kurs szkoleniowy.

3. W razie inwalidztwa lub śmierci uczestnika przysposobienia wojskowego, spowodowanych w czasie odbywania tego przysposobienia przyczynami innymi niż wypadek, o którym mowa w ust. 2, przysługują świadczenia przewidziane w przepisach o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin na zasadach i w trybie określonym dla pracowników.

Art. 44g. 1. Minister Obrony Narodowej określa:

- 1) czas trwania zajęć szkoleniowych na kursach i szkolenia na obozach,
- 2) założenia programowe zajęć szkoleniowych na kursach i szkolenia na obozach,
- 3) tryb powoływania do odbywania przysposobienia wojskowego oraz sposób odbywania i tryb zwalniania z tego przysposobienia,
- 4) w porozumieniu z Przewodniczącym Komisji Planowania przy Radzie Ministrów liczbę osób podlegających obowiązkowi odbycia przysposobienia wojskowego.

2. Minister Obrony Narodowej sprawuje nadzór nad przysposobieniem wojskowym.

Art. 44h. 1. Koszty związane z prowadzeniem zajęć szkoleniowych na kursach oraz szkolenia na obozach w ramach przysposobienia wojskowego, w tym również koszty przejazdów uczestników przysposobienia oraz ich ubezpieczenia, podlegają zwrotowi na rzecz stowarzyszeń i organizacji, o których mowa w art. 44a ust. 2, w formie opłat za poszczególne rodzaje szkolenia.

2. Zwrotu kosztów dokonują:

- 1) za szkolenie kierowców samochodowych — terenowe organy administracji państwowej stopnia wojewódzkiego w porozumieniu z szefami wojewódzkich sztabów wojskowych,
- 2) za pozostałe rodzaje szkolenia — organy wojskowe określone przez Ministra Obrony Narodowej — ze środków przewidzianych na ten cel w budżecie centralnym.

3. Przewodniczący Państwowej Komisji Cen w porozumieniu z Ministrami Obrony Narodowej i Finansów określa na wniosek organów naczelnych stowarzyszeń i organizacji prowadzących przysposobienie wojskowe jednostkowe opłaty za poszczególne rodzaje szkolenia.

4. Minister Finansów w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej określa tryb rozliczeń kosztów szkolenia.

- Art. 44i.** Przynależeniem wojskowym może być objęta również młodzież szkolna na zasadach określonych przez Ministrowa Obrony Narodowej oraz Oświaty i Wychowania. W tym przypadku przynależenie wojskowe młodzieży szkolnej jest obowiązkowym przedmiotem nauki objętym programem nauczania.“;
- 28) art. 45 otrzymuje brzmienie:
„Art. 45. 1. Obowiązek służby wojskowej polega na:
 1) odbywaniu zasadniczej służby wojskowej przez poborowych,
 2) odbywaniu zajęć wojskowych oraz przeszkolenia wojskowego przez studentów i absolwentów szkół wyższych,
 3) odbywaniu ćwiczeń wojskowych oraz okresowej służby wojskowej przez żołnierzy rezerwy,
 4) pełnieniu czynnej służby wojskowej w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny przez poborowych i żołnierzy rezerwy.
 2. W ramach obowiązku służby wojskowej poborowi — zamiast zasadniczej służby wojskowej — mogą być przeznaczeni do odbycia:
 1) zastępczej służby poborowych albo
 2) zasadniczej służby lub szkolenia poborowych w obronie cywilnej.
 3. Odbywanie służby określonej w ust. 2 ma na celu uczestnictwo poborowych w coraz pełniejszym rzeczywistym ochronie zdrowia obywateli i rozwoju różnych form opieki społecznej, w racjonalnym kształtowaniu środowiska naturalnego oraz w realizacji przedsięwzięć obrony cywilnej służących ochronie ludności, zasobów materialnych i dóbr kulturalnych narodu.“;
- 29) art. 47 otrzymuje brzmienie:
„Art. 47. Żołnierzami w czynnej służbie wojskowej są osoby, które:
 1) odbywają:
 a) zasadniczą służbę wojskową,
 b) przeszkolenie wojskowe,
 c) ćwiczenia wojskowe,
 d) okresową służbę wojskową,
 2) pełnią służbę wojskową w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny.“;
- 30) w art. 48 po ust. 2 dodaje się ust. 2a—2c w brzmieniu:
„2a. Dniem powołania do czynnej służby wojskowej jest dzień, w którym karta powołania lub wezwanie imienne zostały doręczone, a jeżeli powołanie nastąpiło w inny sposób — dzień, w którym ogłoszono powołanie.
2b. Kartę powołania lub wezwanie imienne doręcza się osobie powołanej w miejscu jej zamieszkania lub w zakładzie pracy. W razie nieobecności osoby powołanej kartę powołania lub wezwanie imienne doręcza się dorosłemu domownikowi.
2c. Karty powołania (wezwania imienne) w uzasadnionych przypadkach mogą być doręczane o każdej porze doby.“;
- 31) w art. 50 po wyrazach „Obrony Narodowej“ dodaje się wyrazy „w porozumieniu z Ministrem Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska“;
- 32) w art. 56:
 a) w ust. 1 skreśla się wyrazy „oraz studenci w czasie zajęć wojskowych w ramach studium wojskowego“,
 b) w ust. 4:
 — pkt 1 otrzymuje brzmienie:
 „1) wzory, zasady i sposób noszenia umundurowania oraz oznak i odznak wojskowych, jak również zasady i sposób noszenia uzbrojenia“,
 — pkt 3 otrzymuje brzmienie:
 „3) zasady i sposób noszenia przez żołnierzy orderów, odznaczeń, medali i odznak innych niż wojskowe“;
- 33) w art. 58 w pkt 2 wyrazy „przez Ministrów Komunikacji i Żegluga“ zastępuje się wyrazami „przez Ministrów Komunikacji oraz Handlu Zagranicznego i Gospodarki Morskiej“;
- 34) w art. 63:
 a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:
 „1. Ze względu na posiadany stopień wojskowy żołnierze są szeregowymi, podoficerami, chorążymi lub oficerami.“,
 b) w ust. 2 w tabeli stopni wojskowych:
 — wyrazy „szeregowiec“ i „szeregowcy“ — zastępuje się odpowiednio wyrazami „szeregowy“ i „szeregowi“.
 — stopień wojskowy „plutonowy“ i „bosmanmat“ przenosi się z grupy podoficerów młodszych do grupy podoficerów starszych jako pierwszy stopień w tej grupie,
 — część dotyczącą chorążych dzieli się na grupy chorążych młodszych i chorążych starszych; do grupy chorążych młodszych zalicza się stopnie wojskowe: „młodszy chorąży“ i „młodszy chorąży marynarki“ oraz „chorąży“ i „chorąży marynarki“, a pozostałe — do grupy chorążych starszych;
- 35) art. 67 i 68 otrzymują brzmienie:
„Art. 67. 1. Żołnierz traci stopień wojskowy w razie:
 1) utraty obywatelstwa polskiego,
 2) skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę dodatkową pozbawienia praw publicznych lub degradację,
 3) wymierzenia kary dyscyplinarnej pozbawienia stopnia wojskowego,
 4) podjęcia przez Radę Państwa decyzji o pozbawieniu stopnia oficerskiego wyższego niż stopień pułkownika (komandora).
 2. Żołnierzowi zostaje obniżony stopień wojskowy w razie:
 1) skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę obniżenia stopnia wojskowego
 2) wymierzenia kary dyscyplinarnej obniżenia stopnia wojskowego.
 3. W przypadkach określonych w ust. 1 pkt 2—4 żołnierz zachowuje stopień szeregowego.

4. Obniżenie stopnia wojskowego obejmuje utratę posiadanego stopnia i powrót do stopnia bezpośrednio niższego w obrębie korpusu oficerów, chorążych albo podoficerów.

Art. 68. 1. Żołnierz nie będący w czynnej służbie wojskowej może być pozbawiony stopnia oficerskiego, chorążego lub podoficerskiego w razie popełnienia czynu świadczącego o utracie wymaganych wartości politycznych lub moralnych.

2. Żołnierzowi, o którym mowa w ust. 1, może być również obniżony stopień wojskowy w razie rażącego naruszenia zasad współżycia społecznego lub zachowania uwłaczającego godności stopnia wojskowego, jeżeli uzasadniają to charakter i okoliczności czynu.

3. O pozbawieniu lub obniżeniu stopnia wojskowego orzeka organ właściwy do mianowania na ten stopień; o pozbawieniu stopnia podporucznika orzeka Minister Obrony Narodowej. Przepis art. 67 ust. 4 stosuje się odpowiednio.

4. Minister Obrony Narodowej określa tryb pozbawiania i obniżania stopni wojskowych w przypadkach, o których mowa w ust. 1 i 2. “:

36) art. 69 skreśla się;

37) w art. 70 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Żołnierz odzyskuje stopień wojskowy w razie uchylenia:

- 1) wyroku skazującego na karę dodatkową pozbawienia praw publicznych lub degradację,
- 2) orzeczenia sądu honorowego, na podstawie którego nastąpiło pozbawienie lub obniżenie stopnia wojskowego,
- 3) kary dyscyplinarnej pozbawienia lub obniżenia stopnia wojskowego,
- 4) decyzji o pozbawieniu lub obniżeniu stopnia wojskowego wydanej w trybie art. 67 i 68.“;

38) w art. 71:

- a) w ust. 1 wyraz „utracony“ skreśla się,
- b) w ust. 2 wyrazy „utrąty praw publicznych“ zastępuje się wyrazami „pozbawienia praw publicznych“;

39) w art. 73 dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

„3. Do odbycia zasadniczej służby wojskowej mogą być powołane kobiety, które posiadają kwalifikacje zawodowe przydatne do służby wojskowej i zostały uznane za zdolne do tej służby. Powołanie może nastąpić na podstawie ochotniczego zgłoszenia, nie później niż do końca roku, w którym kobiety kończą dwadzieścia dwa lata życia.“;

40) w art. 74 w ust. 2 wyrazy „z Ministrem Oświaty i Szkolnictwa Wyższego“ zastępuje się wyrazami „z Ministrem Oświaty i Wychowania“;

41) w art. 75 w ust. 1 powołanie „art. 73 ust. 2“ zastępuje się powołaniem „art. 73 ust. 2 i 3“;

42) po art. 76 dodaje się art. 76a w brzmieniu:

„Art. 76a. 1. Żołnierze odbywający zasadniczą służbę wojskową mogą pełnić ją nadterminowo

przez okres od jednego do czterech lat na podstawie dobrowolnego zgłoszenia.

2. Żołnierze pozostawieni w zasadniczej służbie wojskowej, stosownie do ust. 1, są obowiązani do nadterminowego pełnienia jej przez okres, na jaki się zgłosili“;

3. Minister Obrony Narodowej określa szczególne uprawnienia w zakresie zakwaterowania, urlopów i innych świadczeń przysługujących żołnierzom, których zgłoszenie do nadterminowego pełnienia zasadniczej służby wojskowej zostało przyjęte.“;

43) art. 77 i 78 otrzymują brzmienie:

„Art. 77. 1. Żołnierza, który odbył zasadniczą służbę wojskową, przenosi się do rezerwy.

2. Przed odbyciem zasadniczej służby wojskowej żołnierza zwalnia się z tej służby w razie:

- 1) odbywania służby w kilku okresach,
- 2) uznania go ze względu na stan zdrowia za trwale lub czasowo niezdolnego do służby wojskowej,
- 3) konieczności sprawowania przez niego bezpośredniej opieki nad członkiem rodziny określonym w art. 28 ust. 1,
- 4) konieczności prowadzenia przez niego gospodarstwa rolnego,
- 5) zarządzenia w stosunku do niego wykonania kary pozbawienia wolności, w tym również kary zastępczej, chyba że na wniosek właściwego dowódcy nastąpi odroczenie wykonania kary do czasu odbycia przez żołnierza służby.

3. Żołnierz może być zwolniony z zasadniczej służby wojskowej przed jej odbyciem w razie uznania go za jedynego żywiciela rodziny.

4. Decyzję w sprawie zwolnienia żołnierza z zasadniczej służby wojskowej w przypadku określonym w ust. 3 podejmuje właściwy organ wojskowy. W razie podjęcia decyzji odmownej w sprawie zwolnienia ze służby wojskowej żołnierza uznano za jedynego żywiciela rodziny — członkom jego rodziny przyznaje się zasiłki miesięczne.

5. Po ustaniu przyczyn zwolnienia z zasadniczej służby wojskowej, określonych w ust. 2 i 3, żołnierza powołuje się do odbycia pozostałego okresu tej służby, jeżeli nie zachodzą okoliczności uzasadniające udzielenie odroczenia z innego tytułu, albo przenosi się go do rezerwy.

6. Żołnierz odbywający zasadniczą służbę wojskową nadterminowo może być z niej zwolniony również przed upływem okresu, na który zgłosił się do tej służby, w szczególnych przypadkach określonych przez Ministra Obrony Narodowej.

Art. 78. 1. O konieczności sprawowania przez żołnierza bezpośredniej opieki nad członkiem rodziny, prowadzenia gospodarstwa rolnego oraz o uznaniu żołnierza za jedynego

żywiciela rodziny orzeka naczelnik gminy w formie decyzji.

2. Od decyzji naczelnika gminy przysługuje żołnierzowi lub członkom jego rodziny odwołanie, a szefowi wojewódzkiego sztabu wojskowego sprzeciw — w terminie czterech dni do wojewody.
3. Rada Ministrów określa w drodze rozporządzenia warunki oraz zasady i tryb orzekania w sprawach, o których mowa w ust. 1.“;

44) po art. 78 dodaje się art. 78a w brzmieniu:

„Art. 78a. 1. Żołnierze mogą być zwolnieni z zasadniczej służby wojskowej przedterminowo z pozostawieniem w dyspozycji dowódcy jednostki wojskowej w przypadkach i na warunkach określonych przez Ministra Obrony Narodowej.

2. Przeniesienie do rezerwy żołnierzy zwolnionych z zasadniczej służby wojskowej przedterminowo następuje z upływem ustawowego czasu trwania tej służby, liczonego od dnia rozpoczęcia jej odbywania.
3. Przed przeniesieniem do rezerwy żołnierze zwolnieni z zasadniczej służby wojskowej przedterminowo mogą być w każdym czasie wezwani do dalszego jej odbywania.“;

45) w dziale III skreśla się rozdział 4;

46) w dziale III rozdział 5 otrzymuje brzmienie:

„Rozdział 5

Służba wojskowa studentów i absolwentów szkół wyższych.

Art. 84. 1. Służba wojskowa studentów i absolwentów szkół wyższych polega na:

- 1) odbywaniu zajęć wojskowych w czasie trwania studiów.
  - 2) odbyciu przeszkolenia wojskowego w czasie wolnym od zajęć w szkole wyższej lub po ukończeniu ostatniego roku nauki albo po ukończeniu studiów.
2. Obowiązkowi odbycia przeszkolenia wojskowego podlegają również absolwenci szkół wyższych, którzy:
- 1) ze względu na stan zdrowia lub z innych przyczyn nie odbywali zajęć wojskowych,
  - 2) ukończyli studia za granicą, jeżeli są zdolni do służby wojskowej.
3. Obowiązek uczestniczenia w zajęciach wojskowych i odbycia przeszkolenia wojskowego może być nałożony przez Ministra Obrony Narodowej również na studentki i absolwentki szkół wyższych.
4. Studenci będący żołnierzami rezerwy mogą być poddani obowiązkowi odbywania zajęć wojskowych i przeszkolenia wojskowego na własną prośbę.

Art. 85. 1. Zajęcia wojskowe, o których mowa w art. 84 ust. 1 pkt 1, prowadzi się w studium wojskowym szkoły wyższej. Zajęcia te są obo-

wiązkowym przedmiotem nauki objętym planem studiów.

2. W czasie odbywania zajęć wojskowych studenci podlegają dyscyplinie wojskowej i są obowiązani do przestrzegania zasad żołnierskiego zachowania, określonych w regulaminach wojskowych.
3. Minister Obrony Narodowej ustala programy zajęć wojskowych i sprawuje nadzór nad realizacją tych programów w szkołach wyższych.
4. Minister Obrony Narodowej może wprowadzić obowiązek noszenia umundurowania i oznak wojskowych w czasie odbywania zajęć wojskowych. Przepisy art. 56 ust. 4 pkt 1—3 stosuje się odpowiednio.

Art. 86. 1. Przeszkolenie wojskowe, o którym mowa w art. 84 ust. 1 pkt 2, polega na odbyciu szkolenia i praktyki w jednostkach wojskowych.

2. Przeszkolenie wojskowe odbywa się:
  - 1) krótkotrwałe — przez czas do trzech miesięcy,
  - 2) długotrwałe — przez czas do dwunastu miesięcy.
3. Studentów i absolwentów szkół wyższych powołuje się do odbycia długotrwałego przeszkolenia wojskowego nie później niż w ciągu osiemnastu miesięcy od ukończenia ostatniego roku nauki lub studiów. Studentów i absolwentów odpowiadających warunkom określonym w art. 28 ust. 1 i ust. 2 pkt 4 nie powołuje się na przeszkolenie. Przepisy art. 27 ust. 1 pkt 2 i 2a stosuje się odpowiednio.
4. Jeżeli powołanie w terminie określonym w ust. 3 nie mogło nastąpić z przyczyn niezależnych od organów wojskowych, można powołać studenta lub absolwenta do odbycia przeszkolenia wojskowego najpóźniej do końca roku kalendarzowego, w którym kończy on dwadzieścia osiem lat życia.

Art. 87. 1. Żołnierzy, którzy odbyli przeszkolenie wojskowe, przenosi się do rezerwy.

2. Przed upływem czasu trwania przeszkolenia wojskowego żołnierza zwalnia się z tego przeszkolenia w przypadkach i na zasadach określonych w art. 77 ust. 2 pkt 2—5. Przepisy art. 77 ust. 5, art. 78 i art. 86 ust. 4 stosuje się odpowiednio.
3. W czasie odbywania przeszkolenia wojskowego żołnierze mogą być zwolnieni z tego przeszkolenia przedterminowo z pozostawieniem w dyspozycji organów wojskowych — w przypadkach i na warunkach określonych przez Ministra Obrony Narodowej. Przepisy art. 78a ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 88. Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z ministrami sprawującymi nadzór nad szkołami wyższymi określa:

- 1) szkoły wyższe lub ich jednostki organizacyjne, w których:
  - a) prowadzi się zajęcia wojskowe,

b) studenci nie podlegają obowiązkowi odbycia przeszkolenia wojskowego,

- 2) zasady przeznaczania do odbywania zajęć wojskowych i sposób ich odbywania oraz organizację studium wojskowego,
- 3) rodzaje i czas trwania przeszkolenia wojskowego, zasady przeznaczania do odbycia tego przeszkolenia i jego odbywania,
- 4) normy umundurowania wojskowego studentów obowiązanych do noszenia umundurowania i oznak.

Art. 88a. 1. Koszty związane z utworzeniem i działalnością studium wojskowego pokrywa się z tej części budżetu centralnego, z której są pokrywane wydatki szkoły wyższej.

2. Koszty związane z odbywaniem przez studentów i absolwentów szkół wyższych przeszkolenia wojskowego pokrywa się z budżetu centralnego w części dotyczącej Ministerstwa Obrony Narodowej.

3. Minister Obrony Narodowej może zarządzić nieodpłatne przydzielenie sprzętu i uzbrojenia wojskowego szkole wyższej na potrzeby studium wojskowego, które są niezbędne do prowadzenia zajęć wojskowych.

Art. 88b. 1. W sytuacji uzasadnionej względami obronnymi Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia wprowadzić obowiązek odbycia zasadniczej służby wojskowej przed rozpoczęciem studiów przez mężczyzn przyjętych na studia w określonych szkołach wyższych lub ich jednostkach organizacyjnych, ustalając czas trwania tej służby.

2. Mężczyźni, o których mowa w ust. 1, po zwolnieniu z zasadniczej służby wojskowej rozpoczynają studia w szkołach wyższych bez ponownego zdawania egzaminów wstępnych oraz nie podlegają obowiązkowi odbywania zajęć wojskowych i przeszkolenia wojskowego.

3. Przepis art. 84 ust. 4 stosuje się odpowiednio.“;

47) w art. 90 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. W ramach ćwiczeń wojskowych żołnierze rezerwy mogą być powoływani do pełnienia funkcji dowódczych lub instruktorskich związanych z prowadzeniem przysposobienia wojskowego, szkoleniem obornym poborowych odbywających zastępczą służbę albo odbywaniem zasadniczej służby lub szkoleniem poborowych w obronie cywilnej.“;

48) art. 91 otrzymuje brzmienie:

„Art. 91. 1. Żołnierze rezerwy mogą być zobowiązani do doskonalenia kwalifikacji wojskowych w drodze zorganizowanego samokształcenia prowadzonego w zakładach pracy, w miejscu zamieszkania albo w organizacjach społecznych, których statuty przewidują działalność w zakresie obronności lub uprawiania dziedzin sportu mających znaczenie obronne.

2. Rada Ministrów określa w drodze rozporządzenia zasady wykonywania obowiązku, o którym mowa w ust. 1.“;

49) w art. 96 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Żołnierze służby okresowej mogą być ze względu na potrzeby obronności wyznaczani do wykonywania określonych zadań poza wojskiem.“;

50) w art. 97 w ust. 1 po wyrazach „żołnierze rezerwy“ dodaje się wyrazy „niezależnie od ich przeznaczenia“;

51) w art. 105 w ust. 4 wyrazy „lub zajęć szkoleniowych“ skreśla się;

52) art. 106—108 otrzymują brzmienie:

„Art. 106. 1. Pracownikowi powołanemu do czynnej służby wojskowej przysługuje zwolnienie od pracy dla załatwienia spraw osobistych, z zachowaniem prawa do wynagrodzenia:

1) na dwa dni, jeżeli został powołany do zasadniczej lub okresowej służby wojskowej,

2) na jeden dzień, jeżeli został powołany do odbywania ćwiczeń wojskowych przez okres powyżej trzydziestu dni,

w czasie bezpośrednio poprzedzającym stawienie się do służby; na wniosek pracownika zwolnienie może być udzielone przed tym terminem w innym dogodnym dla niego czasie.

2. Przepis ust. 1 nie stosuje się, jeżeli powołanie przewiduje natychmiastowy termin stawienia się do służby.

3. Pracownikowi, który odbył ćwiczenia wojskowe przez okres powyżej trzydziestu dni, przysługuje zwolnienie od pracy na jeden dzień po odbyciu tych ćwiczeń, z zachowaniem prawa do wynagrodzenia.

Art. 107. 1. Pracownikowi, który w ciągu trzydziestu dni od zwolnienia z zasadniczej lub okresowej służby wojskowej podjął pracę, czas odbywania służby wojskowej wlicza się do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął pracę, w zakresie wszelkich uprawnień wynikających z Kodeksu pracy oraz przepisów szczególnych.

2. Przepis ust. 1 stosuje się również w razie podjęcia pracy na podstawie skierowania terenowego organu administracji państwowej stopnia podstawowego, jeżeli wniosek o skierowanie do pracy został złożony temu organowi w ciągu trzydziestu dni od zwolnienia z zasadniczej lub okresowej służby wojskowej.

3. Pracownikowi, który podjął pracę lub złożył wniosek o skierowanie do pracy po upływie trzydziestu dni od zwolnienia ze służby wojskowej, czas odbywania służby wlicza się do okresu zatrudnienia tylko w zakresie wymiaru urlopu wypoczynkowego i wysokości odprawy pomśmierthnej oraz uprawnień emerytalno-rentowych.

4. Terminy przewidziane w ust. 1 i 2 uważa się za zachowane, jeżeli pracownik nie mógł podjąć pracy lub wystąpić z wnioskiem o skierowanie do pracy z przyczyn usprawiedliwiających nieobecność w pracy.
5. Przepisy ust. 1—4 stosuje się, jeżeli przepisy szczególne nie przewidują korzystniejszych uprawnień.

Art. 108. 1. Zakład pracy, który zatrudnił pracownika w dniu powołania do zasadniczej lub okresowej służby wojskowej, jest obowiązany zatrudnić go na poprzednio zajmowanym stanowisku lub na stanowisku równorzędnym pod względem rodzaju pracy oraz zaszerogowania osobistego, jeżeli w ciągu trzydziestu dni od dnia zwolnienia ze służby pracownik zgłosił się do tego zakładu w celu podjęcia pracy. Niezachowanie tego terminu powoduje wygaśnięcie stosunku pracy, chyba że nastąpiło z przyczyn usprawiedliwiających nieobecność w pracy.

2. Jeżeli pracownik uzyskał podczas służby wojskowej inne lub wyższe niż posiadane uprzednio kwalifikacje zawodowe, zakład pracy lub organ nadrzędny nad tym zakładem jest obowiązany na wniosek pracownika zatrudnić go w miarę możliwości na stanowisku, które odpowiada nabytym w wojsku kwalifikacjom.“;

53) po art. 108 dodaje się art. 108a w brzmieniu:

„Art. 108a. Pracownik, który podjął pracę po przedterminowym zwolnieniu z zasadniczej służby wojskowej z pozostawieniem w dyspozycji dowódcy jednostki wojskowej — w razie wezwania do dalszego odbywania tej służby — jest obowiązany stawić się do pracy następnego dnia po zwolnieniu ze służby. Za czas pracy opuszczony z powodu wezwania, nie przekraczający pięciu dni, pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia.“;

54) art. 109 otrzymuje brzmienie:

„Art. 109. 1. Pracownik powołany do zasadniczej lub okresowej służby wojskowej otrzymuje z zakładu pracy odprawę w wysokości dwutygodniowego wynagrodzenia obliczonego według zasad określonych dla ustalania ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy. Odprawa nie przysługuje w razie ponownego powołania do tej samej służby.

2. Pracownik powołany na ćwiczenia wojskowe zachowuje prawo do pełnego wynagrodzenia z zakładu pracy za okres odbywania tych ćwiczeń, nie dłużej jednak niż za dwa tygodnie.
3. Za dalszy okres odbywania ćwiczeń, o którym mowa w ust. 2, pracownik otrzymuje z zakładu pracy:
  - 1) 50% wynagrodzenia, jeżeli nie utrzymuje rodziny,
  - 2) 75% wynagrodzenia, jeżeli utrzymuje jednego członka rodziny,

3) pełne wynagrodzenie, jeżeli utrzymuje co najmniej dwóch członków rodziny.

4. Wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 2 i 3, oblicza się według zasad określonych dla ustalania wynagrodzenia za czas urlopu wypoczynkowego.
5. Odbywanie ćwiczeń wojskowych nie powoduje ograniczenia uprawnień wynikających ze stosunku pracy, z zastrzeżeniem przepisów ust. 2—4.“;

55) art. 111 otrzymuje brzmienie:

„Art. 111. 1. W czasie odbywania ćwiczeń wojskowych przez żołnierza nie będącego pracownikiem członkom rodziny pozostającym na jego utrzymaniu przysługuje prawo do zasiłków dziennych.

2. Prawo do zasiłków dziennych przysługuje także przez czas określony żołnierzom zwolnionym z czynnej służby wojskowej, którzy w dniu powołania nie byli pracownikami, jeżeli po zwolnieniu ze służby są niezdolni do pracy z powodu choroby i nie przysługuje im prawo do renty inwalidzkiej, oraz członkom rodzin tych żołnierzy pozostającym na ich utrzymaniu.
3. Zasiłki przyznają i wypłacają terenowe organy administracji państwowej stopnia podstawowego.
4. Podstawę ustalenia wysokości zasiłków stanowi kwota najniższego wynagrodzenia zasadniczego za pełny miesięczny wymiar czasu pracy.
5. Zasiłki oblicza się od 1/30 kwoty określonej w ust. 4. Zasiłki te wynoszą dla jednej osoby 75%, a dla drugiej i następnych po 50% tej kwoty.“;

56) po art. 111 dodaje się art. 111a w brzmieniu:

„Art. 111a. 1. Członkom rodzin żołnierzy odbywających zasadniczą służbę wojskową uznanych za jedynych żywicieli rodzin, przysługuje prawo do zasiłków miesięcznych.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do członków rodzin żołnierzy odbywających zasadniczą służbę wojskową nadterminowo.
3. Zasiłki miesięczne wynoszą dla jednej osoby 100%, dla drugiej 85%, a dla każdej następnej po 75% kwoty najniższego wynagrodzenia zasadniczego za pełny miesięczny wymiar czasu pracy.
4. Przepis art. 111 ust. 3 stosuje się odpowiednio.“;

57) po art. 113 dodaje się art. 113a i 113b w brzmieniu:

„Art. 113a. 1. Żołnierzom uznanym za jedynych żywicieli rodzin oraz żołnierzom samotnym w okresie odbywania przez nich zasadniczej służby wojskowej:

- 1) pokrywa się:
  - a) należności z tytułu najmu lokalu mieszkalnego zajmowanego na podstawie decyzji administracyjnej,

- b) należności z tytułu zajmowania spółdzielczego lokalu mieszkalnego typu lokatorskiego,
- c) bieżące opłaty eksploatacyjne z tytułu zajmowania spółdzielczego lokalu mieszkalnego typu własnościowego,
- 2) zawieszają się spłatę:
- pożyczki uzyskanej z zakładowego funduszu mieszkaniowego,
  - kredytu na uzupełnienie wkładu własnego do spółdzielni budownictwa mieszkaniowego,
  - kredytu inwestycyjnego przyznanego na nabycie zajmowanego spółdzielczego lokalu mieszkalnego typu własnościowego.
2. Pożyczka i kredyty, o których mowa w ust. 1 pkt 2, w okresie zawieszenia ich spłaty nie podlegają oprocentowaniu.
3. Uprawnienia, o których mowa w ust. 1 i 2, przysługują również małżonkom żołnierzy odbywających zasadniczą służbę wojskową, uznanych za jedynych żywicieli rodzin.
4. Warunkiem korzystania z uprawnień wymienionych:
- w ust. 1 w pkt 1 i pkt 2 lit. c — jest nieoddanie lokalu mieszkalnego do bezpłatnego używania lub w podnajem,
  - w ust. 1 w pkt 2 lit. a i b oraz w ust. 2 — jest zaciągnięcie kredytu lub pożyczki przed dniem powołania żołnierza do służby wojskowej.
- Art. 113b. 1. Należności mieszkaniowe oraz opłaty eksploatacyjne, o których mowa w art. 113a ust. 1 pkt 1, pokrywają terenowe organy administracji państwowej stopnia podstawowego.
2. Minister Finansów w porozumieniu z Ministrami Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska oraz Pracy, Płac i Spraw Socjalnych określa zasady i tryb pokrywania należności i opłat oraz zawieszenia spłaty pożyczki i kredytów, o których mowa w art. 113a.“;
- 58) w art. 114 w pkt 2 wyrazy „przez Ministrów Komunikacji i Żeglugi“ zastępuje się wyrazami „przez Ministrów Komunikacji oraz Handlu Zagranicznego i Gospodarki Morskiej“;
- 59) art. 115—117 otrzymują brzmienie:
- „Art. 115. 1. Przepisy art. 105—113b dotyczące uprawnień żołnierzy zasadniczej służby wojskowej i członków ich rodzin stosuje się odpowiednio do studentów i absolwentów szkół wyższych powołanych na długotrwałe przeszkolenie wojskowe oraz do członków ich rodzin.
2. Studentom i absolwentom szkół wyższych powołanym na krótkotrwałe przeszkolenie wojskowe oraz członkom ich rodzin przysługują odpowiednio uprawnień przewidziane dla żołnierzy powołanych na ćwiczenia wojskowe i członków ich rodzin.
- Art. 116. 1. Przepisy art. 105, 106 ust. 1 i 2, art. 107, 108, 109 ust. 1, art. 110 oraz art. 112—113b stosuje się do żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny, jeżeli odpowiednio przepisy nie stanowią inaczej.
2. Członkowie rodziny pozostający na utrzymaniu żołnierza pełniącego służbę wojskową określoną w ust. 1 zachowują prawo do wszystkich świadczeń ze strony zakładu pracy, który zatrudniał żołnierza w dniu powołania go do służby przysługujących członkom rodziny innych pracowników tego zakładu.
3. Rada Ministrów w drodze rozporządzenia określa:
- kategorie żołnierzy pełniących służbę wojskową określoną w ust. 1, których członkowie rodziny pozostający na ich utrzymaniu uprawnieni są do zasiłków wojennych,
  - wysokość, zasady i tryb przyznawania zasiłków wojennych.
- Art. 117. 1. Rada Ministrów w drodze rozporządzenia określa warunki stosowania przepisów art. 105—109, a także warunki przyznawania i tryb wypłacania zasiłków, o których mowa w art. 111 i 111a.
2. Rada Ministrów może przyznać żołnierzom oraz członkom ich rodzin inne szczególne uprawnienia lub ulgi, określając zasady i warunki korzystania z nich, jak również podwyższać określone w ustawie kwoty przysługujących świadczeń pieniężnych.“;
- 60) po dziale III dodaje się dział IIIa w brzmieniu:

„D Z I A Ł IIIa

Zastępcza służba poborowych.

- Art. 117a. Obowiązkowi odbywania zastępczej służby poborowych podlegają w czasie pokoju poborowi uznani za zdolnych do służby wojskowej, którzy:
- nie korzystają z odroczenia zasadniczej służby wojskowej,
  - nie mogą odbywać służby wojskowej z przyczyn niezależnych od organów wojskowych,
- jeżeli zostali przeznaczeni przez wojskowego komendanta uzupełnień do pełnienia tej służby na swoją prośbę.
- Art. 117b. 1. Zastępcza służba poborowych polega na wykonywaniu prac w zakładach społecznych służby zdrowia, zakładach opieki społecznej, zakładach ochrony środowiska naturalnego oraz w innych zakładach użyteczności publicznej.

2. Poborowi odbywający zastępczą służbę mogą być skoszarowani.
  3. W czasie odbywania zastępczej służby poborowi podlegają szkoleniu obronemu według programu ustalonego przez Szefa Obrony Cywilnej Kraju.
- Art. 117c. 1. Czas trwania zastępczej służby poborowych wynosi dwadzieścia cztery miesiące.
2. Ogólny nadzór nad odbywaniem zastępczej służby poborowych sprawuje Minister Pracy, Płac i Spraw Socjalnych w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej.
- Art. 117d. 1. Poborowych przeznaczonych do zastępczej służby, powołuje naczelnik gminy, a przeznaczonych do tej służby w jednostkach organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej — wojskowy komendant uzupełnień.
2. Powołanie następuje w drodze wezwania imiennego.
  3. Dniem powołania do zastępczej służby poborowych jest dzień, w którym wezwanie zostało doręczone. Przepis art. 48 ust. 2b stosuje się odpowiednio.
  4. Powołani są obowiązani stawić się do odbycia zastępczej służby poborowych w terminie i miejscu określonym w wezwaniu.
- Art. 117e. 1. Poborowym odbywającym zastępczą służbę przysługują:
- 1) od zakładu, w którym pełnią służbę:
    - a) bezpłatne wyżywienie albo równoważnik pieniężny,
    - b) odzież ochronna i robocza oraz równoważnik pieniężny za ubranie,
    - c) uposażenie w wysokości i na zasadach przewidzianych dla szeregowych zasadniczej służby wojskowej,
    - d) w ustalonym zakresie świadczenia socjalne przysługujące pracownikowi,
  - 2) z zakładów społecznych służby zdrowia — bezpłatna pomoc lecznicza.
2. Poborowi odbywający zastępczą służbę mogą otrzymywać również inne należności pieniężne określone przez Radę Ministrów.
  3. Poborowym odbywającym zastępczą służbę udziela się urlopów okresowych w wymiarze i na zasadach przewidzianych dla żołnierzy zasadniczej służby wojskowej.
  4. W razie śmierci poborowego odbywającego zastępczą służbę członkom jego rodziny przysługuje odprawa pośmiertna na zasadach przewidzianych w Kodeksie pracy.
- Art. 117f. 1. Poborowemu, który doznał uszczerbku na zdrowiu wskutek choroby zawodowej lub wypadku pozostającego w związku z odbywaniem zastępczej służby, a w razie jego śmierci — członkom rodziny przysługują świadczenia na zasadach i w trybie przewidzianym dla pracowników w przepisach o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych; postępowanie w sprawie ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku przeprowadza i odszkodowanie wypłaca zakład pracy, w którym poborowy odbywa zastępczą służbę.
2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do wypadków w drodze do miejsca lub z miejsca pełnienia służby, z tym że prawo do świadczeń ustala i świadczenia wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych.
  3. W razie inwalidztwa lub śmierci poborowego spowodowanych przyczynami innymi niż wypadek lub choroba, o których mowa w ust. 1 i 2, przysługują świadczenia przewidziane w przepisach o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin na zasadach i w trybie określonym dla pracowników.
  4. Okres odbywania zastępczej służby poborowych jest okresem zaliczalnym do okresu zatrudnienia w rozumieniu przepisów o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.
- Art. 117g. 1. Poborowego, który odbył zastępczą służbę, przenosi się do rezerwy.
2. Przed odbyciem zastępczej służby:
    - 1) zwalnia się poborowego z tej służby w razie:
      - a) uznania go ze względu na stan zdrowia za trwale lub czasowo niezdolnego do służby wojskowej,
      - b) konieczności sprawowania przez niego bezpośredniej opieki nad członkiem rodziny określonym w art. 28 ust. 1,
      - c) konieczności prowadzenia przez niego gospodarstwa rolnego,
      - d) zarządzenia w stosunku do niego wykonania kary pozbawienia wolności, w tym również kary zastępczej,
    - 2) poborowy może być zwolniony z tej służby:
      - a) w razie uznania go za jedynego żywiciela rodziny,
      - b) w przypadkach szczególnych, uzasadnionych warunkami służby, na wniosek zakładu, w którym odbywa służbę.
  3. Do poborowych, o których mowa w ust. 2 pkt 1 i pkt 2 lit. a, stosuje się odpowiednio przepisy art. 77 ust. 4 i 5 oraz art. 78.
  4. Poborowy zwolniony z zastępczej służby w trybie określonym w ust. 2 pkt 2 lit. b podlega powołaniu do odbycia zasadniczej służby wojskowej lub zasadniczej służby w obronie cywilnej na okres pozostały do upływu dwudziestu czterech miesięcy.

- Art. 117h. 1.** Osoby odbywające zastępczą służbę poborowych nie pozostają w stosunku pracy z zakładami, w których odbywają tę służbę. Do osób tych jednak stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu pracy o obowiązkach zakładu pracy, obowiązkach pracownika, o odpowiedzialności materialnej pracownika, czasie pracy oraz o bezpieczeństwie i higienie pracy.
- 2.** Rada Ministrów określa w drodze rozporządzenia tryb powoływania poborowych do zastępczej służby, sposób jej odbywania, tryb zwalniania z tej służby, właściwość organów w tych sprawach, jak również obowiązki i uprawnienia poborowych odbywających tę służbę oraz zakłady pracy, w których zastępcza służba poborowych może być odbywana.

Art. 117i. W zakresie uprawnień osób odbywających zastępczą służbę poborowych i członków ich rodzin stosuje się odpowiednio przepisy art. 105, 106 ust. 1 pkt 1, art. 107, 108, 109 ust. 1, art. 110, 111 ust. 2—5, art. 111a—113b i art. 117.“;

61) dział IV otrzymuje brzmienie:

„DZIAŁ IV

Obrona cywilna.

Rozdział 1

Przepisy ogólne.

Art. 118. Obrona cywilna ma na celu ochronę ludności, zakładów pracy i urzędów użyteczności publicznej, dóbr kultury, ratowanie i udzielanie pomocy poszkodowanym w czasie wojny oraz współdziałanie w zwalczaniu klęsk żywiołowych i usuwaniu ich skutków.

Art. 119. 1. Podstawowymi jednostkami organizacyjnymi przeznaczonymi do wykonywania zadań obrony cywilnej są formacje obrony cywilnej.

2. Formacje obrony cywilnej składają się z oddziałów obrony cywilnej przeznaczonych do wykonywania zadań ogólnych lub specjalnych oraz innych jednostek tych formacji.

3. Formacje obrony cywilnej tworzą ministrowie, wojewodowie, naczelnicy gmin i kierownicy zakładów pracy. Formacje te mogą być również tworzone przez organy naczelne organizacji społecznych oraz inne organy upoważnione przez Radę Ministrów.

Art. 120. 1. Obowiązek obywateli w zakresie obrony cywilnej polega na:

- 1) odbywaniu:
  - a) służby w obronie cywilnej,
  - b) przysposobienia obronnego młodzieży szkolnej i szkolenia obronnego studentek szkół wyższych,
  - c) szkolenia w zakresie powszechnej samoobrony ludności,
- 2) wykonywaniu innych zadań przewidzianych w ustawie.

2. Służbę w obronie cywilnej odbywa się w formacjach obrony cywilnej.

3. Służba w obronie cywilnej może być odbywana również w jednostkach organizacyjnych nie będących formacjami obrony cywilnej, określonych przez Komitet Obrony Kraju.

4. Osoby podlegające obowiązkowi służby w obronie cywilnej mogą być zobowiązane w ramach tej służby do wykonywania prac niezbędnych dla potrzeb obrony cywilnej oraz do udziału w zwalczaniu klęsk żywiołowych i usuwaniu ich skutków.

5. Komitet Obrony Kraju określa przypadki, w których wykonywanie obowiązków lub funkcji na określonych stanowiskach w urzędach organów władzy i administracji państwowej, instytucjach i przedsiębiorstwach państwowych, organizacjach spółdzielczych, społecznych, politycznych i zawodowych może być uznane za równorzędne z wykonywaniem obowiązku służby w obronie cywilnej.

Art. 121. Rada Ministrów określa:

- 1) zadania obrony cywilnej oraz obowiązki i uprawnienia naczelnych i terenowych organów administracji państwowej, jak również zarządów centralnych związków spółdzielczych i organów naczelnych organizacji społecznych w zakresie przygotowania i wykonywania tych zadań,
- 2) zasady współdziałania obrony cywilnej w zwalczaniu klęsk żywiołowych i usuwaniu ich skutków,
- 3) ogólne zasady tworzenia i przeznaczenia formacji obrony cywilnej, ich ramowe struktury organizacyjne i podporządkowanie oraz zasady wyposażania w niezbędny sprzęt i środki.

Rozdział 2

Służba w obronie cywilnej.

Art. 122. Obowiązek służby w obronie cywilnej polega na:

- 1) odbywaniu w czasie pokoju:
  - a) zasadniczej służby lub szkolenia poborowych,
  - b) ćwiczeń,
- 2) pełnieniu w czasie wojny czynnej służby.

Art. 123. 1. Obowiązkowi służby w obronie cywilnej podlegają:

- 1) poborowi uznani za zdolnych do służby wojskowej, przeznaczeni do odbycia:
  - a) zasadniczej służby w oddziałach obrony cywilnej, jeżeli nie korzystają z odroczenia zasadniczej służby wojskowej,
  - b) szkolenia poborowych w tych oddziałach,
- 2) przeznaczeni do tej służby:
  - a) żołnierze rezerwy nie przewidziani do służby wojskowej albo do

- służby w jednostkach zmilitaryzowanych,
- b) mężczyźni nie podlegający obowiązkowi służby wojskowej, do końca roku kalendarzowego, w którym kończą sześćdziesiąt lat życia,
  - c) kobiety poczynając od 1 stycznia roku, w którym kończą osiemnaście lat życia, do końca roku kalendarzowego, w którym kończą pięćdziesiąt lat życia.
2. Obowiązkwowi odbycia szkolenia poborowych w oddziałach obrony cywilnej mogą być również poddani przedpoborowi uznani za zdolnych do służby wojskowej, którzy zgłosili się ochotniczo do tego szkolenia.
  3. Obowiązkwowi służby w obronie cywilnej nie podlegają:
    - 1) osoby zaliczone do jednej z grup inwalidów,
    - 2) kobiety w ciąży i w okresie sześciu miesięcy po odbyciu porodu,
    - 3) osoby sprawujące opiekę nad dziećmi do lat ośmiu,
    - 4) osoby sprawujące opiekę nad dziećmi od lat ośmiu do szesnastu lub nad osobami wspólnie zamieszkałymi, zaliczonymi do I grupy inwalidów albo obłożnie chorymi, jeżeli opieki tej nie można powierzyć innej osobie.
- Art. 124. 1. Do służby w obronie cywilnej przeznaczają:
- 1) poborowych i przedpoborowych — wojskowi komendanci uzupełnień,
  - 2) pozostałe osoby — właściwy komendant formacji obrony cywilnej lub kierownik jednostki organizacyjnej, o której mowa w art. 120 ust. 3, po zasięgnięciu w uzasadnionych przypadkach opinii lekarza zakładu społecznego służby zdrowia.
2. Przeznaczenie następuje w drodze nadania przydziału organizacyjno-mobilizacyjnego do służby w określonej:
    - 1) formacji obrony cywilnej lub
    - 2) jednostce organizacyjnej, o której mowa w art. 120 ust. 3.
  3. Minister Obrony Narodowej określa:
    - 1) liczbę i kategorię poborowych i przedpoborowych, którzy mogą być przeznaczeni do służby w obronie cywilnej,
    - 2) kategorie żołnierzy rezerwy, których przeznaczenie do służby w obronie cywilnej wymaga zgody wojskowego komendanta uzupełnień.
- Art. 125. Osoby przeznaczone do służby w obronie cywilnej są obowiązane zgłaszać się do służby w terminie i miejscu określonym w karcie przydziału do służby w formacji obrony cywilnej albo w wezwaniu komendanta oddziału lub kierownika jednostki organizacyjnej, o której mowa w art. 120 ust. 3.

- Art. 126. 1. Zasadniczą służbę w obronie cywilnej poborowi odbywają w oddziałach obrony cywilnej w jednym nieprzerwanym okresie przez dwadzieścia cztery miesiące.
2. Zasadnicza służba w obronie cywilnej może być odbywana także w kilku okresach w ciągu trzech lat. W tym przypadku czas trwania tej służby nie może przekraczać łącznie osiemnastu miesięcy. Podział służby na okresy ustala Szef Obrony Cywilnej Kraju.
  3. Poborowym przysługuje w czasie odbywania zasadniczej służby tytuł junaka.
  4. W czasie odbywania służby junacy są skoszarowani i przechodzą szkolenie praktyczne w zakresie przygotowania obrony cywilnej.
  5. Nadzór nad przebiegiem służby sprawuje organ, któremu został podporządkowany oddział obrony cywilnej.
  6. W zakresie zwalniania junaków z zasadniczej służby w obronie cywilnej przed jej odbyciem stosuje się zasady określone w art. 117g ust. 2 i 4 oraz odpowiednio tryb postępowania ustalony w art. 77 ust. 4 i 5 i art. 78.
  7. Szef Obrony Cywilnej Kraju może określić oddziały, w których junacy nie podlegają skoszarowaniu.
- Art. 127. 1. Szkolenie poborowych w obronie cywilnej polega na odbywaniu w oddziałach obrony cywilnej w okresie trzech lat:
- 1) zajęć szkoleniowych organizowanych w czasie wolnym od pracy,
  - 2) przeszkoleń na obozie szkoleniowym przez okres do trzydziestu dni.
2. Łączny czas szkolenia poborowych w oddziałach obrony cywilnej nie może przekraczać sześćdziesięciu dni w roku, w tym dwudziestu dni ustawowo wolnych od pracy.
  3. Do czasu szkolenia poborowych nie wlicza się udziału w zwalczaniu klęsk żywiołowych i usuwaniu ich skutków. Zajęcia szkoleniowe w okresie zwalczania klęsk żywiołowych i usuwania ich skutków mogą być prowadzone w czasie pracy.
  4. Szkoleniem poborowych w obronie cywilnej mogą być objęte również kobiety uznane za zdolne do służby wojskowej. Powołanie kobiet do odbywania tego szkolenia może nastąpić do końca roku kalendarzowego, w którym kończą dwadzieścia cztery lata życia.
- Art. 128. 1. Szef Obrony Cywilnej Kraju może skrócić czas trwania zasadniczej służby lub szkolenia poborowych w obronie cywilnej, nie więcej jednak niż o dwanaście miesięcy.
2. Poborowych, którzy odbyli zasadniczą służbę lub szkolenie poborowych w obronie cywilnej, wojskowy komendant uzupełnień przenosi do rezerwy.

- Art. 129. 1. Ćwiczenia odbywa się w formacjach obrony cywilnej lub w jednostkach organizacyjnych, o których mowa w art. 120 ust. 3, w czasie wolnym od pracy w wymiarze do piętnastu dni w roku, w tym nie więcej niż pięć dni ustawowo wolnych od pracy.
2. Osoby przeznaczone do pełnienia funkcji instruktorskich i kierowniczych, niezależnie od ćwiczeń określonych w ust. 1, mogą być wzywane raz na trzy lata do odbycia ćwiczeń trwających w sposób ciągły do piętnastu dni.
3. Łączny czas trwania ćwiczeń w obronie cywilnej przez cały okres podlegania obowiązkowi służby w obronie cywilnej nie może przekraczać okresów ustalonych w art. 92.
4. Do czasu trwania ćwiczeń w obronie cywilnej nie wlicza się okresów udziału w zwalczaniu klęsk żywiołowych i usuwaniu ich skutków. W okresie zwalczania klęsk żywiołowych lub usuwania ich skutków ćwiczenia mogą być prowadzone w czasie pracy.
5. Komitet Obrony Kraju może:
- 1) zarządzić przeprowadzenie ćwiczeń, o których mowa w ust. 1, wyjątkowo w czasie pracy lub upoważnić do wydania takiej decyzji wojewódzki komitet obrony,
  - 2) w przypadkach uzasadnionych potrzebami obrony Państwa zwiększyć czas trwania ćwiczeń, o których mowa w ust. 1, do trzydziestu dni.
- Art. 130. Osoby przeznaczone do służby w obronie cywilnej mogą być zobowiązane do doskonalenia kwalifikacji w zakresie obrony cywilnej w drodze samokształcenia.
- Art. 131. 1. W razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny osoby przeznaczone do służby w obronie cywilnej są obowiązane do pełnienia czynnej służby przez czas i w zakresie wynikającym z wykonywania zadań.
2. Komitet Obrony Kraju może określić formacje obrony cywilnej, w których w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny czynna służba jest pełniona bezterminowo.
3. Osoby pełniące czynną służbę w obronie cywilnej mogą być skoszarowane na zarządzenie właściwego ministra lub wojewody.
- Art. 132. Osoby odbywające służbę w obronie cywilnej są zobowiązane do wykonywania poleceń przełożonych w sprawach związanych z pełnieniem tej służby i wykonywaniem zadań obrony cywilnej.
- Art. 133. 1. Osobom odbywającym służbę w obronie cywilnej za wzorową służbę oraz za osiągnięcia w wykonywaniu zadań obrony cywilnej mogą być udzielane następujące wyróżnienia:
- 1) pochwała,
  - 2) pismo pochwalne,
  - 3) krótkoterminowy urlop,
  - 4) nagroda rzeczowa lub pieniężna,
  - 5) dyplom uznania,
  - 6) nadanie wyróżniającego tytułu i odznaki wzorowego junaka,
  - 7) wpisanie nazwiska i zasług do kroniki oddziału formacji obrony cywilnej,
  - 8) wpisanie nazwiska i zasług do „Honorowej Księgi Obrony Cywilnej“.
2. Wyróżnień, o których mowa w ust. 1 pkt 3, 4 i 6, udziela się wyłącznie junakom odbywającym zasadniczą służbę w obronie cywilnej.
3. Wyróżnieniem jest także wcześniejsze skreślenie poprzednio wymierzonej kary dyscyplinarnej.
4. Szef Obrony Cywilnej Kraju może wprowadzić również inne rodzaje wyróżnień.
- Art. 134. Osobom odbywającym służbę w obronie cywilnej niezależnie od udzielanych wyróżnień mogą być nadawane ordery lub odznaczenia oraz odznaka „Za Zasługi dla Obrony Cywilnej“ — w przypadkach i na zasadach określonych w odrębnych przepisach.
- Art. 135. 1. Osobom odbywającym służbę w obronie cywilnej za naruszenie obowiązków wynikających z tej służby mogą być wymierzone następujące kary dyscyplinarne:
- 1) upomnienie,
  - 2) nagana,
  - 3) nagana z ostrzeżeniem,
  - 4) wykonywanie czynności porządkowych poza kolejnością,
  - 5) zakaz opuszczania miejsca zakwaterowania przez czas określony,
  - 6) pozbawienie wyróżniającego tytułu i odznaki wzorowego junaka,
  - 7) areszt do czternastu dni,
  - 8) zmniejszenie lub pozbawienie urlopu.
2. Kary, o których mowa w ust. 1 pkt 3—8, wymierza się wyłącznie junakom odbywającym zasadniczą służbę w obronie cywilnej.
- Art. 136. 1. Wymierzoną karę dyscyplinarną uchyla się w razie:
- 1) ujawnienia nowych okoliczności, które wskazują, że brak było podstaw do ukarania,
  - 2) ukarania wbrew przepisom ustawy albo przepisom wydanym na jej podstawie.
2. Uprawnionymi do uchylania kar dyscyplinarnych są przełożony, który karę wymierzył, i jego przełożeni.
3. Szef Obrony Cywilnej Kraju może uchylić każdą karę dyscyplinarną wymierzoną osobie odbywającej służbę w obronie cywilnej.
- Art. 137. 1. Okresu odbywania kary dyscyplinarnej aresztu nie zalicza się do czasu trwania zasadniczej służby w obronie cywilnej, jeżeli kara ta nie została skreślona z ewidencji.

2. Do czasu trwania zasadniczej służby w obronie cywilnej nie zalicza się również okresu, na który junak samowolnie opuścił oddział lub wyznaczone miejsce przebywania albo przez który samowolnie poza nimi pozostawał. Jednakże okres ten można zaliczyć do czasu trwania zasadniczej służby w obronie cywilnej, jeżeli w późniejszym okresie junak wyróżnił się wzorową służbą i kara dyscyplinarna za to przewinienie została skreślona w drodze wyróżnienia.

Art. 133. 1. Osoby odbywające służbę w obronie cywilnej są obowiązane zachować w tajemnicy wszystkie sprawy, o których powzięły wiadomości bezpośrednio lub w związku z odbywaniem tej służby, jeżeli sprawy te uznano za tajne albo gdy utrzymania ich w tajemnicy wymagają względy obrony.

2. Obowiązek zachowania tajemnicy trwa zarówno w czasie odbywania służby, jak i po zwolnieniu z niej.
3. Od obowiązku zachowania tajemnicy w określonych przypadkach może zwolnić osobę wymienioną w ust. 1 Szef Obrony Cywilnej Kraju albo właściwy minister lub wojewoda.

Art. 133a. 1. Osoby odbywające służbę w obronie cywilnej są obowiązane do noszenia w czasie odbywania tej służby specjalnych oznak i umundurowania, jeżeli zostały wprowadzone.

2. Rada Ministrów określa wzór i kolor umundurowania osób odbywających służbę w obronie cywilnej.
3. Osoby określone w ust. 1 mogą być uzbrojone według zasad ustalonych przez Ministra Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 133b. 1. Osobom odbywającym służbę w obronie cywilnej mogą być przyznane, na zasadach określonych przez Radę Ministrów, zakwaterowanie i bezpłatne wyżywienie lub równoważniki pieniężne oraz zwrot kosztów przejazdu.

2. Junakom w czasie odbywania zasadniczej służby:
  - 1) przysługuje umundurowanie i wyposażenie w wysokości i na zasadach przewidzianych dla szeregowych odbywających zasadniczą służbę wojskową.
  - 2) udziela się urlopów w wymiarze i na zasadach przewidzianych dla żołnierzy zasadniczej służby wojskowej.
3. Junacy mogą otrzymywać również inne należności pieniężne określone przez Radę Ministrów.

Art. 133c. 1. Pracownicy odbywający służbę w obronie cywilnej zachowują prawo do wynagrodzenia z zakładu pracy za czas odbywania przeszkolenia na obozie szkoleniowym (art. 127 ust. 1 pkt 2) lub ćwiczeń (art. 129 ust. 2, 4 i 5), obliczanego według zasad określonych dla ustalania

wynagrodzenia za czas urlopu wypoczynkowego.

2. W razie odbywania służby, o której mowa w ust. 1, w sposób ciągły przez czas dłuższy niż jeden dzień przez osoby nie będące pracownikami członkom rodzin tych osób pozostającym na ich utrzymaniu przysługują zasiłki dzienne stosownie do art. 111.
3. Osoby pełniące czynną służbę w razie mobilizacji i w czasie wojny otrzymują wynagrodzenie określone przez Radę Ministrów w drodze rozporządzenia; do członków rodzin pozostających na utrzymaniu tych osób stosuje się odpowiednio przepis art. 116 ust. 2.

Art. 133d. 1. Osobom odbywającym służbę w obronie cywilnej przysługuje prawo do bezpłatnych świadczeń leczniczych zakładów społecznych służby zdrowia w razie doznania uszczerbku na zdrowiu w związku z odbywaniem tej służby albo w bezpośredniej drodze do miejsca odbywania służby lub w drodze powrotnej, jak również w razie zachorowania w czasie odbywania zasadniczej służby, przeszkolenia na obozie szkoleniowym, ćwiczeń, o których mowa w art. 129 ust. 2, albo pełnienia czynnej służby w obronie cywilnej.

2. Bezpłatne świadczenia lecznicze obejmują pomoc doraźną, w tym również stacji pogotowia ratunkowego, a w razie konieczności leczenie ambulatoryjno-domowe i szpitalne, leki i środki opatrunkowe oraz niezbędne protezy i środki przeciw zniekształceniu i kalectwu.
3. Pomoc doraźna przysługuje także w razie nagłego zachorowania podczas ćwiczeń odbywanych w czasie wolnym od pracy.
4. Minister Zdrowia i Opieki Społecznej określa w porozumieniu z Szefem Obrony Cywilnej Kraju zakres i tryb udzielania świadczeń leczniczych osobom, o których mowa w ust. 1.

Art. 133e. 1. Osobie odbywającej służbę w obronie cywilnej, która doznała uszczerbku na zdrowiu wskutek wypadku pozostającego w związku z odbywaniem tej służby, a w razie śmierci tej osoby — członkom rodziny przysługują świadczenia na zasadach i w trybie przewidzianym dla pracowników w przepisach o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Postępowanie w sprawie ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku przeprowadza i odszkodowanie wypłaca zakład pracy, organ administracji państwowej lub inny organ, któremu formacja obrony cywilnej jest podporządkowana, albo jednostka organizacyjna, o której mowa w art. 120 ust. 3.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do wypadków w drodze do miejsca lub z miejsca pełnienia służby, z tym że pra-

wo do świadczeń ustala i świadczenia wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

3. Świadczenia wymienione w ust. 1 i 2 przysługują również junakom odbywającym zasadniczą służbę, którzy doznali uszczerbku na zdrowiu wskutek choroby zawodowej, oraz członkom ich rodzin w razie śmierci junaka wskutek tej choroby.
4. W razie inwalidztwa lub śmierci junaka spowodowanej przyczynami innymi niż wypadek lub choroba, o których mowa w ust. 1—3, przysługują świadczenia przewidziane w przepisach o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin na zasadach i w trybie określonym dla pracowników.
5. Od decyzji zakładu pracy lub organu wymienionego w ust. 1 i 2 w sprawie odszkodowania przysługuje odwołanie na zasadach i w trybie przewidzianym dla pracowników w przepisach o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.
6. Okres odbywania przez junaka zasadniczej służby w obronie cywilnej jest okresem zaliczalnym do okresu zatrudnienia w rozumieniu przepisów o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Art. 138f. 1. W zakresie uprawnień poborowych odbywających zasadniczą służbę w obronie cywilnej i członków ich rodzin stosuje się odpowiednio przepisy art. 105, 106 ust. 1 pkt 1, art. 107, 108 i 109 ust. 1, art. 110, 111 ust. 2—5, art. 111a—113b i art. 117.

2. Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia przyznać osobom odbywającym służbę w obronie cywilnej oraz członkom ich rodzin inne uprawnienia, oprócz przewidzianych w art. 138b—138e, określając zasady i warunki korzystania z nich.

Art. 138g. Szef Obrony Cywilnej Kraju określa:

- 1) szczegółową organizację i sposób odbywania służby w obronie cywilnej, zasady i tryb powoływania i zwalniania ze służby, obowiązki i uprawnienia osób odbywających tę służbę, zasady i tryb udzielania wyróżnień i wymierzania kar dyscyplinarnych oraz uprawnienia położonych w tym zakresie, zasady wykonywania i skreślenia kar,
- 2) wzór odznaki wzorowego junaka,
- 3) w uzgodnieniu z zainteresowanymi ministrami:
  - a) wzory specjalnych oznak oraz sposób noszenia tych oznak, umundurowania i uzbrojenia,
  - b) normy umundurowania przysługującego osobom odbywającym służbę.

Rozdział 3

Przysposobienie obronne młodzieży szkolnej i szkolenie obronne studentek szkół wyższych.

Art. 138h. 1. Młodzież uczęszczająca do szkół ogólnokształcących i zawodowych podlega w określonym zakresie obowiązkowi odbywania przysposobienia obronnego. Nie dotyczy to młodzieży objętej przysposobieniem wojskowym, stosownie do art. 44i.

2. Przysposobienie obronne jest obowiązkowym przedmiotem nauki objętym programem nauczania szkoły.

3. W ramach przysposobienia obronnego mogą być organizowane w czasie wakacji obozy letnie przez okres do trzydziestu dni.

Art. 138i. 1. Studentki szkół wyższych podlegają obowiązkowi odbywania szkolenia obronnego. Obowiązek ten nie obejmuje studentek, o których mowa w art. 84 ust. 3.

2. Obowiązkowi odbywania szkolenia obronnego podlegają również studentki szkół wyższych, którzy ze względu na stan zdrowia lub z innych przyczyn nie zostali objęci obowiązkiem odbywania zajęć wojskowych w studium wojskowym szkoły wyższej.

3. Szkolenie obronne jest obowiązkowym przedmiotem nauki objętym planem studiów.

4. Szkolenie obronne polega na odbywaniu zajęć teoretycznych i szkolenia praktycznego w zakresie przygotowań obrony cywilnej. Szkolenie praktyczne może polegać również na udziale w zwalczaniu klęsk żywiołowych i usuwaniu ich skutków.

5. Szkolenie praktyczne może być organizowane na obozach lub zgrupowaniach albo w innych formach podczas wakacji lub w innym czasie wolnym od zajęć w szkole wyższej przez okres do trzydziestu dni.

Art. 138j. Młodzieży objętej przysposobieniem obronnym mogą być nadawane przydziały do wykonywania czynności pomocniczych dla potrzeb obrony cywilnej.

Art. 138k. Szef Obrony Cywilnej Kraju w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami określa założenia programowe, organizację i sposób odbywania przysposobienia obronnego młodzieży szkolnej oraz szkolenia obronnego studentek szkół wyższych.

Rozdział 4

Powszechna samoobrona ludności.

Art. 138l. 1. Wszystkie osoby zdolne ze względu na stan zdrowia podlegają obowiązkowi szkolenia ludności w zakresie powszechniej samoobrony.

2. Szkolenie ludności w zakresie powszechnej samoobrony ma na celu przygotowanie do samoobrony przed środkami masowego rażenia oraz innymi działaniami nieprzyjaciela.
3. Szkolenie ludności w zakresie powszechnej samoobrony przeprowadza się w formie zajęć podstawowych lub ćwiczeń praktycznych.
4. Ćwiczenia praktyczne mogą polegać również na udziale w zwalczaniu klęsk żywiołowych i usuwaniu ich skutków.

Art. 138l. 1. Obowiązki szkolenia nie podlegają:

- 1) osoby, które ukończyły sześćdziesiąt lat życia,
  - 2) osoby zaliczone do I lub II grupy inwalidów oraz inne osoby ułomne lub niezdolne ze względu na stan zdrowia do udziału w zorganizowanych zajęciach,
  - 3) kobiety w ciąży oraz w okresie sześciu miesięcy po odbyciu porodu,
  - 4) osoby sprawujące opiekę nad dziećmi do lat ośmiu,
  - 5) osoby sprawujące opiekę nad dziećmi od lat ośmiu do szesnastu lub nad osobami wspólnie zamieszkalymi, zaliczonymi do I grupy inwalidów albo obłożnie chorymi, jeżeli opieki tej nie można powierzyć innej osobie,
  - 6) osoby pobierające naukę lub odbywające studia w szkołach wszystkich typów,
  - 7) osoby odbywające przysposobienie wojskowe,
  - 8) osoby odbywające zastępczą służbę poborowych oraz zasadniczą służbę lub szkolenie poborowych w obronie cywilnej,
  - 9) żołnierze w czynnej służbie wojskowej oraz funkcjonariusze Milicji Obywatelskiej, służby więziennej i pożarnictwa.
2. Od obowiązku odbywania szkolenia mogą być zwolnieni:
- 1) żołnierze rezerwy posiadający karty mobilizacyjne do jednostek Sił Zbrojnych,
  - 2) osoby posiadające karty przydziału do jednostek zmilitaryzowanych,
  - 3) osoby posiadające karty przydziału do służby w obronie cywilnej.

3. Zwolnienie od obowiązku szkolenia w formie ćwiczeń praktycznych polegających na udziale w zwalczaniu klęsk żywiołowych i usuwaniu ich skutków nie dotyczy osób, o których mowa w ust. 1 pkt 6—8.

Art. 138m. 1. Osobom, które zachorowały lub doznały uszczerbku na zdrowiu podczas lub w związku z wykonywaniem obowiązku szkolenia ludności w zakresie powszechnej samoobrony, przysługuje prawo do bezpłatnych świadczeń leczniczych za-

kładów społecznych służby zdrowia. Przepisy art. 138d ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

2. Osobom, które doznały uszczerbku na zdrowiu wskutek wypadku powstałego podczas lub w związku z wykonywaniem obowiązku szkolenia ludności w zakresie powszechnej samoobrony albo w bezpośredniej drodze do miejsca wykonywania tego obowiązku lub w drodze powrotnej, oraz członkom rodzin osób zmarłych wskutek takiego wypadku przysługują świadczenia na zasadach i w trybie określonym przepisami o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych dla osób nie będących pracownikami.

Art. 138n. Rada Ministrów w drodze rozporządzenia określa organizację, zasady i wymiar szkolenia ludności w zakresie powszechnej samoobrony, zasady i tryb zwalniania od obowiązku szkolenia oraz właściwość organów w tych sprawach.

Art. 138o. 1. Ludność może być zobowiązana do zaopatrzenia się w sprzęt ochrony indywidualnej oraz w inne artykuły i przedmioty niezbędne w razie zagrożenia.

2. Obowiązek, o którym mowa w ust. 1, może wprowadzić Rada Ministrów w drodze rozporządzenia, określając równocześnie zasady i warunki zaopatrzenia.

Art. 138p. 1. W ramach przygotowania do samoobrony ludność może być zobowiązana do:

- 1) przygotowania ochrony domu lub lokalu mieszkalnego oraz mienia osobistego i indywidualnego,
- 2) zabezpieczenia własnych źródeł wody pitnej i środków spożywczych przed zanieczyszczeniem lub skażeniem,
- 3) utrzymywania i konserwacji posiadanego oraz przydzielonego sprzętu i środków ochrony,
- 4) utrzymywania i konserwacji domowych pomieszczeń ochronnych,
- 5) wykonywania innych przedsięwzięć mających na celu ochronę własnego życia, zdrowia i mienia oraz udzielania pomocy poszkodowanym.

2. Obowiązki określone w ust. 1 nakładają terenowe organy administracji państwowej stosownie do wytycznych Komitetu Obrony Kraju.

Art. 138r. Komitet Obrony Kraju lub upoważnione przez ten Komitet wojewódzkie komitety obrony mogą zarządzić przeprowadzenie ćwiczeń praktycznych z udziałem ogółu lub części ludności określonego rejonu.“;

62) w art. 139 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. W razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny obejmuje się militaryzacją określone przez Komitet Obrony Kraju dziedziny administracji państwowej i gospodarki narodowej albo poszczególne ich działy lub jednostki organizacyjne, które wykonują zadania szczególnie ważne z punktu widzenia

obronności Państwa, jego bezpieczeństwa i porządku publicznego, oraz jednostki organizacyjne specjalnie tworzone do wykonywania takich zadań.“;

63) art. 140 otrzymuje brzmienie:

- „Art. 140. 1. W ramach przygotowania administracji państwowej i gospodarki narodowej do obrony kraju mogą być nadawane w czasie pokoju przydziały organizacyjno-mobilizacyjne do określonych jednostek przewidzianych do militaryzacji stosownie do art. 139.
2. Przydziały organizacyjno-mobilizacyjne nadaje wojskowy komendant uzupełnień właściwy ze względu na miejsce pobytu osoby, której przydział ma być nadany, na wniosek organu określonego przez właściwego ministra, a osobom zatrudnionym w jednostkach organizacyjnych przewidzianych do militaryzacji — kierownik tej jednostki w uzgodnieniu z wojskowym komendantem uzupełnień.
3. Osoby, którym nadano przydziały organizacyjno-mobilizacyjne, mogą być wzywane do odbycia ćwiczeń w jednostkach przewidzianych do militaryzacji w wymiarze do piętnastu dni w roku, w tym nie więcej niż pięć dni ustawowo wolnych od pracy.
4. Komitet Obrony Kraju określa jednostki przewidziane do militaryzacji, do których osoby posiadające przydziały organizacyjno-mobilizacyjne mogą być powołane na ćwiczenia w wymiarze przewidzianym dla ćwiczeń wojskowych żołnierzy rezerwy. Osobom tym przysługują uprawnienia żołnierzy rezerwy powołanych na ćwiczenia wojskowe.
5. Ćwiczenia w jednostkach przewidzianych do militaryzacji mogą polegać również na udziale w zwalczaniu klęsk żywiołowych i usuwaniu ich skutków; ćwiczenia te mogą być prowadzone w czasie pracy. Do czasu ćwiczeń, o których mowa w ust. 3, nie wlicza się okresu udziału w zwalczaniu klęsk żywiołowych i usuwaniu ich skutków.“;

64) po art. 140 dodaje się art. 140a w brzmieniu:

- „Art. 140a. 1. Osoby posiadające przydziały organizacyjno-mobilizacyjne do jednostek przewidzianych do militaryzacji i jednostek zmilitaryzowanych, w których strukturze organizacyjnej występują stopnie służbowe określone w odrębnych przepisach, mogą być mianowane na te stopnie.
2. Ogólne zasady i tryb mianowania na stopnie służbowe, o których mowa w ust. 1, określają ministrowie odpowiedzialni za tworzenie jednostek zmilitaryzowanych.“;

65) w art. 146 wyrazy „wojewódzki komitet obrony“ zastępuje się wyrazem „wojewoda“;

66) art. 149 i 150 otrzymują brzmienie:

- „Art. 149. 1. Właściwy minister lub wojewoda, kierownik jednostki przewidzianej do mili-

taryzacji albo kierownik jednostki zmilitaryzowanej mogą zarządzić skoszarowanie osób odbywających ćwiczenia w jednostce przewidzianej do militaryzacji lub pełniących służbę w jednostce zmilitaryzowanej.

2. Osobom skoszarowanym przysługuje wyżywienie na zasadach określonych przez Komitet Obrony Kraju.

Art. 150. 1. Osoby odbywające ćwiczenia w jednostkach przewidzianych do militaryzacji lub pełniące służbę w jednostkach zmilitaryzowanych są obowiązane do noszenia w czasie ćwiczeń albo służby umundurowania i specjalnych oznak, jeżeli umundurowanie i oznaki zostały dla nich wprowadzone.

2. Osoby, o których mowa w ust. 1, mogą być uzbrojone według zasad, które określa Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.“;

67) dział VI skreśla się;

68) w art. 166 po ust. 1 dodaje się ust. 1a i 1b w brzmieniu:

„1a. Świadczenia osobiste dla potrzeb Sił Zbrojnych mogą być wykonywane również w czasie pracy. W tym przypadku pracownikowi przysługuje od zakładu pracy pełne wynagrodzenie za czas zwolnienia od pracy w związku z wykonywaniem świadczenia, obliczone według zasad określonych dla ustalania wynagrodzenia za czas urlopu wypoczynkowego.

1b. szeregowi rezerwy, którzy nie odbyli zasadniczej służby wojskowej, zastępczej służby poborowych lub zasadniczej służby albo szkolenia poborowych w obronie cywilnej, mogą być powoływani przez okres pięciu lat od przeniesienia do rezerwy do wykonywania świadczeń osobistych w wymiarze do stu godzin w roku.“;

69) art. 167 otrzymuje brzmienie:

„Art. 167. 1. Osobom powołanym do wykonywania świadczeń osobistych, które zachorowały lub doznały uszczerbku na zdrowiu w związku z wykonywaniem tych świadczeń, przysługuje prawo do bezpłatnych świadczeń leczniczych zakładów społecznych służby zdrowia. Przepisy art. 138d ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

2. Osobom, które doznały uszczerbku na zdrowiu wskutek wypadku powstałego podczas lub w związku z wykonywaniem świadczeń osobistych albo w bezpośredniej drodze do miejsca wykonywania tych świadczeń lub w drodze powrotnej, oraz członkom rodzin osób zmarłych wskutek takiego wypadku przysługują świadczenia na zasadach i w trybie określonych przepisami o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy dla osób nie będących pracownikami.“;

70) w art. 168:

- a) w ust. 1 po wyrazie „pomieszczeń“ dodaje się wyraz „terenów“;

b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Rada Ministrów w drodze rozporządzenia określa zasady i tryb nakładania obowiązków określonych w ust. 1 i 2 oraz ich wykonywania, a także zasady i tryb odpłatności za korzystanie z przedmiotu świadczeń, jak również właściwość organów w tych sprawach.“;

71) po art. 180 dodaje się rozdział 4 w brzmieniu:

„Rozdział 4

Świadczenia szczególne.

Art. 180a. Terenowe organy administracji państwowej są obowiązane do wykonywania w porozumieniu z szefami wojewódzkich sztabów wojskowych i wojskowymi komendantami uzupełnień zadań związanych z potrzebą zapewnienia sprawnego uzupełnienia Sił Zbrojnych rezerwami osobowymi oraz zasobami środków transportowych, maszyn i urządzeń.

Art. 180b. 1. Ministrowie oraz wojewodowie mogą być zobowiązani do wykonywania, przy udziale podległych im jednostek, określonych zadań organizacyjno-mobilizacyjnych na rzecz Sił Zbrojnych.

2. Zadania, o których mowa w ust. 1, mogą być nałożone również na zarządy centralne związków spółdzielczych.

Art. 180c. Komitet Obrony Kraju wprowadza obowiązki, o których mowa w art. 180b, oraz określa zasady wykonywania zadań i właściwość organów w sprawach, o których mowa w art. 180a i 180b.“;

72) w art. 181 w ust. 1:

— pkt 4 i 5 otrzymują brzmienie:

„4) nie poddaje się przeglądowi lekarskiemu lub badaniom albo uchyla się od leczenia, na które został skierowany przez organ przeprowadzający rejestrację przedpoborowych lub komisję poborową.

5) nie dopełnia w określonym terminie wojskowego obowiązku meldunkowego albo obowiązku, o którym mowa w art. 43 ust. 3“;

— wyrazy „i grzywny do 4.500 złotych lub jednej z tych kar“ zastępuje się wyrazami „albo karze grzywny do 5.000 złotych“;

73) art. 182 otrzymuje brzmienie:

„Art. 182. 1. Kto bez usprawiedliwionej przyczyny:

1) będąc żołnierzem rezerwy nie zgłasza się w określonym terminie i miejscu na ćwiczenia wojskowe trwające 1 dzień,

2) będąc powołany do zastępczej służby poborowych nie zgłasza się w określonym terminie i miejscu do tej służby,

3) będąc przeznaczony do służby w obronie cywilnej nie zgłasza się w określonym terminie i miejscu do tej służby,

4) posiadając przydział organizacyjno-mobilizacyjny do jednostki przewidzianej do militaryzacji nie zgłasza

się w określonym terminie i miejscu do odbycia ćwiczeń w tej jednostce, podlega karze aresztu do 3 miesięcy albo karze grzywny do 5.000 złotych.

2. Tej samej karze podlega, kto:

1) będąc powołany do odbycia przysposobienia wojskowego uporczywie nie zgłasza się w określonym terminie i miejscu na zajęcia szkoleniowe lub szkolenie na obozie,

2) złośliwie lub uporczywie uchyla się od wykonywania poleceń służbowych w czasie odbywania zastępczej służby poborowych, służby w obronie cywilnej albo w czasie odbywania ćwiczeń w jednostkach przewidzianych do militaryzacji.“;

74) w art. 183 powołanie „art. 160—164“ zastępuje się powołaniem „art. 138l, 138o, 138p i 138r“, a wyrazy „grzywny do 3000 złotych“ zastępuje się wyrazami „grzywny do 5000 złotych“;

75) w art. 184 w ust. 1:

— w pkt 2 po wyrazie „pomieszczeń“ dodaje się wyraz „terenów“,

— wyrazy „podlega karze aresztu do 3 miesięcy i grzywny do 4.500 złotych lub jednej z tych kar“ zastępuje się wyrazami „podlega karze aresztu do 3 miesięcy albo karze grzywny do 5.000 złotych“;

76) w art. 185 w ust. 1 wyrazy „karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3“ zastępuje się wyrazami „karze pozbawienia wolności do lat 3“;

77) w art. 186:

a) w ust. 1 po wyrazach „karty mobilizacyjnej“ dodaje się wyrazy „albo karty powołania“, a wyrazy „karze więzienia do roku lub aresztu do roku i grzywny do 5.000 złotych“ zastępuje się wyrazami „karze pozbawienia wolności do roku albo grzywny“;

b) w ust. 2 po wyrazach „karty mobilizacyjnej“ dodaje się wyrazy „wezwania imiennego“, a wyrazy „karze aresztu do roku lub grzywny do 10.000 złotych“ zastępuje się wyrazami „karze pozbawienia wolności do roku albo grzywny“;

78) w art. 187:

a) w ust. 1 wyrazy „karze więzienia“ zastępuje się wyrazami „karze pozbawienia wolności“;

b) w ust. 2 po wyrazach „zwolnienia od obowiązku“ dodaje się wyrazy „zastępczej służby poborowych albo“, a wyrazy „karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3“ zastępuje się wyrazami „karze pozbawienia wolności do lat 3“;

79) art. 188—190 otrzymują brzmienie:

„Art. 188. 1. Kto będąc powołany do czynnej służby wojskowej nie zgłasza się do odbywania tej służby w określonym terminie i miejscu,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 2 albo grzywny.

2. Jeżeli sprawca nie zgłasza się do odbywania tej służby przez czas dłuższy niż czternaście dni kalendarzowych,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 5.

3. Jeżeli sprawca nie zgłasza się do odbywania tej służby w celu trwałego uchylenia się od niej,
podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 8.
4. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 zgłosił się do odbywania służby nie później niż przed upływem dwóch dni kalendarzowych, można z pominięciem postępowania karnego wymierzyć mu karę dyscyplinarną przewidzianą w przepisach o dyscyplinie wojskowej.

- Art. 189. 1. Przepisy art. 188 nie mają zastosowania w razie niezgłoszenia się żołnierza rezerwy na ćwiczenia wojskowe trwające jeden dzień.
2. Kto złośliwie lub uporczywie nie zgłasza się na ćwiczenia wojskowe określone w ust. 1,
podlega karze pozbawienia wolności do lat 2 albo grzywny.

- Art. 190. Kto będąc powołany do zastępczej służby poborowych albo przeznaczony do służby w obronie cywilnej uporczywie nie zgłasza się lub uchyla od jej odbywania,
podlega karze pozbawienia wolności do lat 2 albo grzywny.“;

80) w art. 191 wyrazy „karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3“ zastępuje się wyrazami „karze pozbawienia wolności do lat 3“;

81) użyte w art. 192 ust. 1 i 3, art. 193, 194, 195 ust. 1 i art. 196 wyrazy „karze więzienia“ zastępuje się wyrazami „karze pozbawienia wolności“;

82) art. 197 skreśla się;

83) w art. 199:

a) w ust. 1 wyrazy „Kodeksu karnego Wojska Polskiego“ zastępuje się wyrazami „odnoszących się do żołnierzy w czynnej służbie wojskowej“;

b) ust. 2 skreśla się;

84) w art. 200 ostatnie zdanie skreśla się;

85) art. 201 skreśla się;

86) w art. 202 po wyrazach „służby wojskowej“ dodaje się wyrazy „zastępczej służby poborowych“;

87) po art. 203 dodaje się art. 203a w brzmieniu:

„Art. 203a. W czasie obowiązywania stanu wojennego stosuje się w zakresie obowiązku służby wojskowej, służby w obronie cywilnej i służby w jednostkach zmilitaryzowanych oraz świadczeń na rzecz obrony przepisy obowiązujące w czasie wojny, jeżeli Rada Państwa wprowadzając stan wojenny nie postanowi inaczej.“;

88) użyte w ustawie w odpowiedniej liczbie i przypadku wyrazy:

a) „jednostki gospodarki uspołecznionej“ — zastępuje się odpowiednio wyrazami „przedsiębiorstwa państwowe i organizacje spółdzielcze“;

b) „urzędy i instytucje państwowe“ — zastępuje się odpowiednio wyrazami „instytucje państwowe“;

c) „prezydium rad narodowych i ich organy“ — zastępuje się odpowiednio wyrazami „terenowe organy administracji państwowej“;

— „właściwy do spraw wewnętrznych organ prezydium powiatowej rady narodowej“ i „właściwy do spraw zdrowia organ prezydium powiatowej rady narodowej“ — zastępuje się odpowiednio wyrazami „terenowy organ administracji państwowej stopnia podstawowego“;

— „właściwy do spraw wewnętrznych organ prezydium rady narodowej“ i „właściwy do spraw zatrudnienia organ prezydium rady narodowej“ — zastępuje się odpowiednio wyrazami „właściwy terenowy organ administracji państwowej“;

d) „terenowe komisje poborowe“ — zastępuje się odpowiednio wyrazami „rejonowe komisje poborowe“;

e) „formacje samoobrony“ — zastępuje się odpowiednio wyrazami „formacje obrony cywilnej“;

f) „służba w formacjach samoobrony“ — zastępuje się odpowiednio wyrazami „służba w obronie cywilnej“;

g) „oddział samoobrony“ — zastępuje się odpowiednio wyrazami „oddział obrony cywilnej“;

h) „zdolność (niezdolność) do służby wojskowej i do służby w formacjach samoobrony“ — zastępuje się odpowiednio wyrazami „zdolność (niezdolność) do służby wojskowej“;

i) „wojskowe szkolenie studentów“ (uczniów)“ — zastępuje się odpowiednio wyrazami „zajęcia wojskowe studentów“;

j) „w razie wprowadzenia stanu bezpośredniego zagrożenia bezpieczeństwa Państwa, ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny“ — zastępuje się odpowiednio wyrazami „w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny“;

k) „w czasie stanu bezpośredniego zagrożenia bezpieczeństwa Państwa albo w czasie mobilizacji lub wojny“ — zastępuje się wyrazami „w czasie mobilizacji lub wojny“;

l) „szeregowcy“, „szeregowiec“ — zastępuje się odpowiednio wyrazami „szeregowi“, „szeregowy“.

Art. 2. Rodzaje wojsk i jednostki wojskowe podległe Ministrowi Spraw Wewnętrznych w dniu wejścia w życie ustawy uznaje się za podporządkowane Ministrowi Spraw Wewnętrznych zgodnie z art. 9a ust. 2 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, w brzmieniu nadanym w art. 1 pkt 6 niniejszej ustawy.

Art. 3. 1. Orzeczona przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy zdolność do służby w formacjach samoobrony podlega przekwalifikowaniu do odpowiednich kategorii zdolności do służby wojskowej — stosownie do przepisów wydanych na podstawie art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

2. Osoby, które przed wejściem w życie ustawy posiadały kategorię „zdolny do służby w formacjach samoobro-

ny“ i stosownie do ust. 1 zostały uznane za zdolne do służby wojskowej, mogą być powołane do zastępczej służby poborowych albo do zasadniczej służby lub szkolenia poborowych w obronie cywilnej do końca roku, w którym kończą dwadzieścia cztery lata życia.

Art. 4. Studenci szkół wyższych, którzy w dniu wejścia w życie ustawy nie odbywają zajęć wojskowych w ramach studium wojskowego, mogą być w ciągu dwunastu miesięcy od ukończenia ostatniego roku nauki albo po ukończeniu studiów powołani do odbycia przeszkolenia wojskowego, jeżeli są zdolni do służby wojskowej i nie ukończyli dwudziestu ośmiu lat życia.

Art. 5. Przynależność obronne młodzieży pozaszkolnej rozpoczęte według dotychczasowych przepisów prowadzi się jako przynależność wojskowe określone w art. 44a—44i ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, w brzmieniu nadanym w art. 1 pkt 27 niniejszej ustawy.

Art. 6. Ilekroć w obowiązujących przepisach jest mowa o wprowadzeniu stanu bezpośredniego zagrożenia bezpieczeństwa Państwa, ogłoszeniu mobilizacji i czasie wojny, należy przez to rozumieć ogłoszenie mobilizacji i czas wojny.

Art. 7. W ustawie z dnia 19 kwietnia 1969 r. — Kodeks karny (Dz. U. Nr 13, poz. 94 i z 1974 r. Nr 27, poz. 157) w art. 39 i 296 § 1 wyraz „szeregowca“ zastępuje się wyrazem „szeregowego“, a w art. 303 § 6 wyrazy „okresowej i nadterminowej“ zastępuje się wyrazami „i okresowej“.

Art. 8. W ustawie z dnia 30 czerwca 1970 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz. U. Nr 16, poz. 134, z 1972 r. Nr 53, poz. 341 i 342 oraz z 1974 r. Nr 24, poz. 142 i Nr 47, poz. 282) art. 72 otrzymuje brzmienie:

„Art. 72. Kandydatom na żołnierzy zawodowych oraz członkom ich rodzin przysługują szczególnie uprawnienia i ulgi przewidziane w ustawie z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej dla żołnierzy zasadniczej służby wojskowej i członków ich rodzin oraz w przepisach wydanych na jej podstawie, z wyjątkiem uprawnień do zasiłków miesięcznych przewidzianych w art. 111a tej ustawy. Należności mieszkaniowe oraz opłaty eksploatacyjne przewidziane w art. 113a ust. 1 pkt 1 ustawy pokrywają organy wojskowe.“

Art. 9. W art. 4 ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin (Dz. U. Nr 53, poz. 341 i z 1973 r. Nr 5, poz. 38):

- a) w ust. 1 na końcu dodaje się wyrazy „i równowartość świadczeń w naturze“,
- b) w ust. 2 po wyrazie „służbowym“ dodaje się wyrazy „i równowartość świadczeń w naturze“,
- c) w ust. 3 w pkt 1 przed wyrazem „albo“, a w pkt 2 na końcu dodaje się wyrazy „i równowartość świadczeń w naturze“,
- d) w ust. 4 po wyrazie „stałym“ dodaje się wyrazy „oraz rodzaje świadczeń w naturze i ich równowartość“.

Art. 10. W ustawie z dnia 17 grudnia 1974 r. o oposażeniu żołnierzy (Dz. U. Nr 47, poz. 282) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 26 w ust. 1 po wyrazach „art. 15“ spójnik „i“ zastępuje się przecinkiem, a na końcu dodaje się wyrazy „i art. 21“,
- 2) w art. 30 w ust. 1 wyrazy „którzy odbyli długoterminową zasadniczą służbę wojskową“ zastępuje się wyrazami „którzy odbyli zasadniczą służbę wojskową pełniąca nadterminowo lub jako długoterminową“.

Art. 11. Do czasu wydania przepisów wykonawczych przewidzianych w artykułach ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej zmienianych niniejszą ustawą zachowują moc przepisy dotychczasowe, ze zmianami wynikającymi z niniejszej ustawy.

Art. 12. Traci moc ustawa z dnia 18 lipca 1950 r. o dostarczaniu środków przewozowych na rzecz wojska i służby bezpieczeństwa publicznego w czasie pokoju (Dz. U. Nr 36, poz. 322).

Art. 13. Minister Obrony Narodowej ogłosi w drodze obwieszczenia jednolity tekst ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, z uwzględnieniem zmian wynikających z niniejszej ustawy oraz przepisów ogłoszonych przed dniem wydania jednolitego tekstu, z zachowaniem ciągłej numeracji działów, rozdziałów, artykułów, ustępów, punktów i liter.

Art. 14. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 września 1979 r.

Przewodniczący Rady Państwa: *H. Jabłoński*
Sekretarz Rady Państwa: *L. Stasiak*